

ARMANC
Ji mehê
carekê
dertê
Hejmar: 83
Tebax
1988
Buha: 10 Skr.
2.5 DM

Armanac

SERXWEBÛN DEMOKRASÎ SOSYALÎZM

ARMANC
Monthly
Kurdish
Mazgine
No: 83
August
1988
Price: 10 Skr.
2.5 DM

Piştî agirberrîna şerê Îran û Iraqê

Pêşmerge bi mêrxasî axa xwe diparêze

■ Piştî rawestandina Şerê Îran û Iraqê, Iraqê bi leşkerekî giran, bi balafir û tanqan ve êrişek mezin bir ser herêma Behdînan.

■ Pêşmerge bi mêrxasî li ber xwe dide, bi hezaran leşkerên dijmin hatin kuştin.

Pêşmerge êrişê dijmin da sekinandin.

■ Mesûd Barzanî: "Şoreşa gelê me berî şer jî hebû û wê piştî şer jî berdeyam be..."

Piştî rawestandina û agirberrîna Şerê Îran û Iraqê, rejîma xwînmij bi 32 hezar leşkerî û li dor 8 hezar caşî, bi tanq û balafiran êrişek giran bir ser herêma Behdînan.

Li dorhêla Kela Kumrî, Hacî Umran, Darasor, Deşt-taberazgir, Sîdekan, Gîno, Başvan, Kanîmasî û gelek deverên din şerê giran dom dîke.

Hêzên pêşmerge di vî şerî de zerarên mezin gihandin dijmin. Bi hezaran leşkerên dijmin hatin kuştin û birîndarkirin. Li gelek deveran êrişên dijmin hatin şikestin.

Bes di 12 û 13'ê mehê de di êrişê leşkerên Iraqê ya herêma Lolan de 500 leşkerên dijmin hat kuştin, bi sedan birîndar bûn, helikopterek hat xistin, 54 serbaz hatin dîlgirtin. Di vî şerî de 60 pêşmerge şehîd ketin.

Li ser agirberrîna şerê Îran û Iraqê, Mesûd Barzanî beyanek da. Di beyana xwe da Mesûd Barzanî weha dibê: "Şoreşa gelê me, şoreşa bergirtinê ji mana netewî û ji bo mafên netewî yên rewaya. Yanî ji vî şerî çênebûye, berî şer jî hebû û wê piştî şer jî berdeyam be."

Pêşmerge bi qerardarî û mêrxasiya xwe li hember dijmin li ber xwe dide û bi vî şerê xwe gotinên Mesûd Barzanî dipejirîne.

Amirhêzekî pêşmergan Hemît Ebûbekir di rojnemeyek Tirkî de weha dibê: "Hêzên Iraqê yên hewayî bi roj bomban bi ser me de dibarînin û em jî bi şev êrişî

Dûmahîk r.11

Gelê Kurdistana Iraqê
rojên dijwar dijî

Gelê Kurdistana Iraqê piştî têkçûna 1975'an û vir de rojên xwe yên herî dijwar dijî. Van du-sê salên dawî rejîma Seddam bi hezaran kes ji Kurdistanê surgûnî çolên Başûrê Iraqê kir; bi hezaran kes ji gund û malên wan derxist, di kampan de civand û bi hezaran jî bi çekên kimyayî û bi qetlîamên hov qetil kir. Nuha jî bi leşkerekî giran, bi balafir, bi tanq û bombên kimyayî êrişî Kurdistanê, erdên azadkirî dike. Bi hezaran kesên sivil ji ber vî wehşetê reviyên Tirkiyê û Îranê.

Piştî Peymana Cezayirê ku di sala 1975'a de di navbera Îran û Iraqê de pêk hat, tevgera Kurd têkçû. Her têkçûnek fatûrek gelek buha û giran bi xwe re tîne. Di sala 1975'a de, bi sed hezaran Kurd hatin surgûnkirin. Bi deh hezaran Kurd jî ber zulum û qetlîama Seddam bi çol û çepelan ketin; hinek ji wan li Kurdistana Îranê di kampan de bi cih bûn, jiyaneke tal û dijwar jiyana û hinek jî ji wan bi dizî li Kurdistana Tirkiyê xwe veşartin.

Wisa xuya ye tarîx wê vî bûyerê dubare bike. Herçiqaq zulum û zordariya Seddam tu demê li Kurdistanê kêmbûye jî, lê di van du-sê salên dawiyê de li Kurdistanê jiyana kir jarî; surgûn, îdam, qetlîam ji her demê bêtir bi kar anî, taxên bajaran, gundan bi temamî surgûn kirin. Çekên kimyayî ku bi peymanên navnetewî hatine qedexekirin, ev sê sal e ku li Kurdistanê bê paxav tê bikaranîn. Gelê Kurd digel van kirinên dijminê xedar bi mêrxasî li ber xwe dide.

Kirinên dijmin û berxwedana gelê Kurd nuha ketiye qonaxek nuh û gelek xeter. Piştî agirberrîna û nêzikaviya Îran û Iraqê, Iraqê bi leşkerekî gelek giran, balafir û tanqan ve êrişek bir ser Kurdistanê. Ev meheke ku şerê giran li Kurdistanê dom dike. Li gor nûçeyên ji herêmê tînan, piştî agirberrîna, Îranê jî deriya xwe li Kurdan girt. Iraq di vî êrişê giran de çekên kimyayî jî bi kar tîne. Bi hezaran xelkên sivil bi eşyayên xwe yê sivil berê xwe dan Îran û Tirkiyê.

Li gor nûçeyên rojname û ajansên cihanê gelek Kurd derbasî herêma Şemdinan bûn û ji Tirkiyê daxwaza îltîca siyasî kirin. Dewleta Tirkiyê bes rojekê mûsaade da wan ku li wê derê bimînin, dotira rojê berê wan dan Iraqê an jî Îranê. Sekreterê Giştî yê PDK-I Mesûd Barzanî bang li

Dûmahîk r.11

Tevgera Rizgariya Kurdistan (TEVGER)

Roj roja xurtkirina piştgirî û têkoşînê ye!

Di meha Tebaxê de Tevgera Rizgariya Kurdistan li ser rawestandina şerê Îran û Iraqê û li ser êrişê rejîma xwînmij a Seddam li Kurdistanê, belavokek belav kir.

Belavok cî dide van rastîyan:

"Di dawiyê de, piştî şerê gurr ê 8 salan Îran û Iraqê ji bo rawestandina herbê, razîbûn ku li masa aşitiyê rûnên. Ji bo her du aliyên jî bi fermî agirberrîna, 20'ê Tebaxê dest pê kir. Roja 25'ê Tebaxê li Cenevrê di bin çavdêriya Sekreterê Giştî yê Yekîtiya Milletan civîna lihevhatinê ya Îran û Iraqê dest pê kir. Helbet ev pêşveçûnek pozîtîv e.

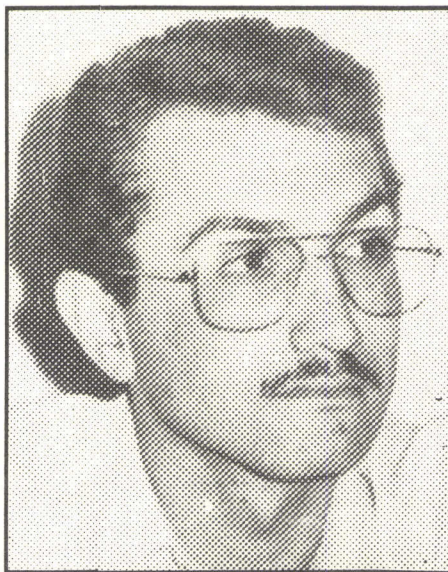
Lê çî feyde, rewşa gelê Kurd nakeve rojeva vî lihevhatinê, temsildarên wê yên meşrû nakevin van civînan. Bi hin aliyên xwe ve gelê me pêrgî Lozanek nuh tî.

Lê raygiştî baş dizane ev herba wêran a 8 salan, ku piranî li Kurdistanê derbas bû û gelê me ji ber vî yekê zayiatên giran da, êş û cefayên mezin kişand. Di vî demê de bi hezaran insanên me jiyana xwe wunda kirin, bi sedan gund û qesbên Kurdistanê di vî demê de hat şewtandin û wêrankirin.

Ji aliyê din berî ku bihevkevin him Îran

Dûmahîk r.2

Cûntayê xwedî û berpirsiyarê kovara Medya Güneşi avêt hefsê

Di 18'ê Tebaxê de Mahkema Stenbolê di celsa yekem de 3, 5 ceza da xwedî û berpirsiyarê kovara Medya Güneşi (Roj Medya) Cemal Özçelik û ew avêt hefsê. Savciyê mehkemê sebebê cezakirinê weha eşkere kir. "Kovara Medya Güneşi di hejmarê xwe ya sîsiyan de şîra Abdullah Pêşew bi navê 'Zafer (Serkeftin)' çapkirîye û di wê şîrê de cumla 'Min ji axê topek da destê zarokê Kurd, wî şûna bebekê ji viya tivingek çêkir' suç teşkil dike". Sebebê din jî, cardin helbestek li ser Leyla Qasim e (Hejmar 2).

Helbet 3, 5 cezakirina xwedî û berpirsiyarê kovarê ne ew sedemên ku mehkeme nîşan daye. Sebebê rastîn, cara yekem e ku piştî 8 salan kovarek raste-rast behsa

Dûmahîk r.11

Îfada M. Şexmûs Cibran

"HEGER EZ CAREK DIN BIHATIMA DINYAYÊ
EZÊ DÎSA BIBÛMA ŞOREŞGER"

7

"Bijî têkoşîna gelê Kurdistan a rizgarbûna netewî û civakî!"

Sistema sosyalist qeweta tayinkir ê vê merhelê ye, YKSS jî merkeza şoreşa cihanê ye. Di navbera sistema sosyalist û kapitalist-empyralist de ku DAY serkêşiya wê dike di warê aborî, siyasî, îdeolojîk, îlmî, teknîkî û di her qada jiyane de têkoşîn tê meşandin. Li hemberê empyralizma ku her roj paş de dihere û her roj nêzî mirinê dibe merhela şoreşa cihanê, hêzên demokrasî û aştiyê ew têkoşîna ku ji bo serxwebûna netewî, aşiti, demokrasî û sosyalizmê didin her ku diçe xurttir dibe. PPKK mudafakirekî enternasyonalizmê ye bi qerardar e, bi xurtî piştgirê sistema sosyalist û tevgera çîna karkir li welatên kapitalist û şerên tevgerên netewî ye.

Demokrasiya siyasî:

PPKK li Kurdistanê wê dawî bide serdestiya siyasî ya empyralizmê, burjuwaziyê kolonyalistê monopolist û hevalbendên wan ên mehelli û di pêşengiya çîna karkir de, li ser bingehê tifaqa çîna karkir û gundiyan de, hukmekî demokratîk a gel ku di nav de hemû hêzên netewî û demokratîk

Di dawiyê de dixwazim viya bibêjim; ji ber têkoşîna min a şoreşgerî ku heta îro min daye û ji ber van nivîsandinên min, cezayê ku hûnê bidin çiqas dibe bila bibe ji bo min qet qîmet tune. Ji ber ku ev, netîceyek senetê min ê şoreşgerî ye.

Ji cî bigrin wê ava bike. Bi karanîna selahiyeta cumhûriyetê û qanûnî wê Meclîsa Netewî ya Kurdistanê pêk bîne. Ji bo karibe serxwebûna Kurdistanê û qezencên şoreşê ji êrîşên hundir û der biparêze, li gel ordiya gel wê hêzên milîsên gel jî ava bike. Ji gel re mafê meşê, azadiya fikrî, mafên pres, weşan û civîna wê bête naskirin. Di îktîdara (hukmê) gel de wê hemû kesên îdarevan ji alî gel ve bêtin hilbijartin û wê hemû qewetên (birîmên) qanûnî. îcratî û hukmî(yasama, yurutme, yargî) tabîî kontrola îktîdara gel be. Seyehat, gerr, tîkilî û dan û stendin û mafê destnedana xaniya wê di bin temînatê de bête girtin.

Millîkirin:

Îktîdara Demokratîk a Gel; hebûnên sererd û bin erd, çiftligên dewletê, çavkaniyên enerjîyê, sigortayan, riyên hesin, muesesên komunikationê, ticareta der, ticareta mezin a hundir, tesîsên mezin ên turîstîk, îstasyonên radyo û televîzyonê ku di bin mulkiyeta empyralizmê, hêzên kolonyalist û hevalbendên wan ên mahelli de ne wê bike malê dewletê û civakê. Vana wê ji bo xiz-

meta gel, civakê bîn xebitandin û ji bona pêşveçûna aboriya welêt wê sermiyanê derve ê lazim bi hawakî rêk û pêk têke bin kontrolê.

Parastin û pêşvebirina ekonomîya millî:

Îktîdara Demokratîk a Gel ew sanayiya millî ku di pêşketina welat de aletekî esasî ye, bi taybetî jî sanayiya giran, wê pêş de bibe û pêşengiyê bide sektora dewletê. Dewlemendiya welêt wê ji bo pêşveçûna gel ya aborî û civakî bê bi karanîn. û ji bo zêdekirina kedê wê hemû tedbîr bîn girtin. Bilindkirina sewiya refaha gel wê esas bête girtin û ji bo hilberîna maddeyên esasî wê ehemiyetek mezin bête dayin.

Mafên demokratîk û civakî ên karkir û kedkaran:

PPKK wê mafê sendîka avakirinê û lihevkerina kolektîf û mafê grewê ji hemû kesên xebatkar re nas bike. Ji bo ku sendîka tevî îdare û kontrola karxanên bibe wê hewl bête dayin ku karkir jî beşdar bin. Lokawt wê rabe, di jiyana kar de wê prensîbê rojê 8 seet xebat bête meşandin. Bes di karê giran de ji bo kesên ku ji alî sihetê ve xebata wan ne dirist e, li gor şertan wê wexta wan a xebatê hîn jî kintir bête kirin.

Ji xebitandina zarokan re wê ji binde musaade neyê kirin. Bê ku ferqiyeta peya û pîrekê bête kirin prensîbê ji karê wek hev re heqê(destmiza) wek hev, wê bête bi cîkirin. Mafê teqawitîyê wê ji hemû kedkaran re bête naskirin. Xizmetên sihetê(nexweşxane û h.w.d) wê têkeve bin destê dewletê, problemên kesên ên sihetê wê bê pere bête helkîrin û bîn têkevin bin temînatê. Problema xaniya ya karkir û kedkaran wê bête helkîrin. Ji bo ku bê karî ji ortê rabe wê hemû tedbîr bîn girtin.

Şoreşa Axê:

PPKK wê mulkiyeta erdê(ax) pîr ji ortê rake û erd li gundiyan erdên wan hindik û bê erd belav ke. Wê tîkilî malê gundiyan dewlemend ên ku bi şoreşê re ne nebe û ji gundiyan ortê re alîkariya dewletê bi her awayî bête kirin. Ciftligên hilberînê, erdên xezînê û yên weqfan wê wek kooperatîfên zireetê bîn guherandin. Kombûna gundiyan di nav kooperatîfan de wê bê teşwîq kirin û aletên ziraî yên kesên xwedî erdê pîr wê ji dest wan bête girtin.

Tesîra tîkilîyên feodalî wê bête şikandin. Deynê gundiyan bê erd û ên erdên wan hindik ji banqe û faîzdarên re, wê bête îptalkirin. Şoreşa axê(erda) di bin kontrola hukmê demokratîk a gel de di riya komîtê jî karkir û gundiyan pêk bîn wê bête meşandin.

Şoreşa ziman û kultur.

Li Kurdistanê zimanê resmî wê Kurdî be. Sistema perwerdekirinê (maarif) wê teslîmî dewletê bibe. Hemû merheleyên perwerdekirinê wê belaş be û wasite û alet jî wê bê pere bîn temîn kirin. Ji bo

pêşveçûna kultur û sinet, wê îmkânên herfî mezin bîn hazîrkirin. Dîrok, edebiyat û kultura gelê Kurd bi naverokê pêşverû wê bête pêşdexistin.

Cuwanî:

Hukmê Demokratîk a Gel cuwanan(xortan) îstîqbala gelê Kurdistanê dihesibîne. Bi hereketa jî wê nuxtê, wê ciwanan ji bin tesîra kultura kolonyalist û kevnepereşt xelas bike. Wê ciwanan bi hawakî ku ji gel re xizmetê bibin perwerde bike. Problema ciwanan a perwerdî û kar, wê bê girtin bin temînatê. Xwendin wê ji îmtîzayîyê bête derxistin, qabîlyetên ciwanên

Hetta, xwediyê şansê careke din hatina dinyayê bûma, ji bo ku li hember gelê xwe û mirovatîyê mesûliyeta xwe bînim cî, bi dil û can cardin jî minê ev senetê xwe yê şoreşgerî hilbijarta.

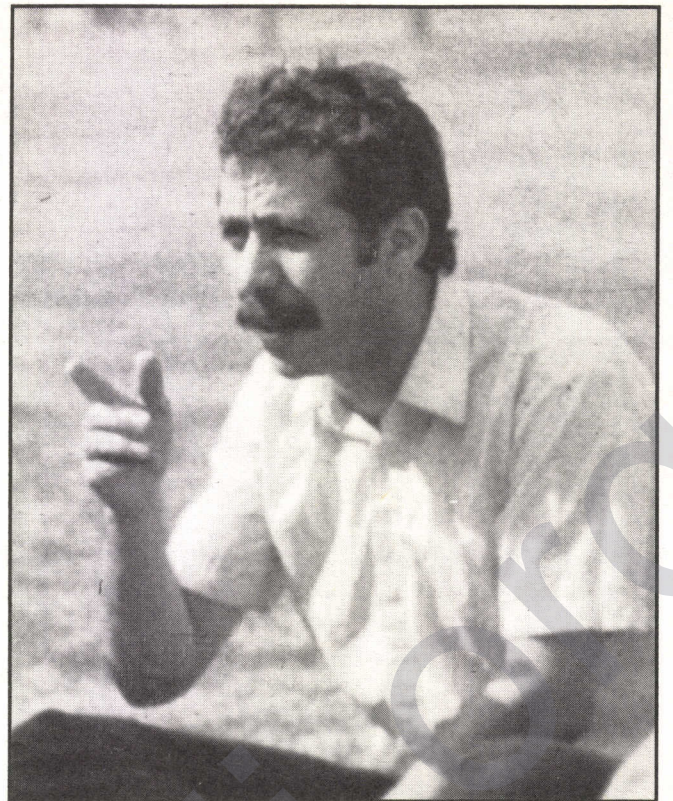
karkir û kedkar ên meslekî û zanyarî(pisporî) wê bête bi pêşdexistin.

Eqaliyetên Kurdistanê:

Hukmê Demokratîk a Gel bi baweriya mafê wekhevî, wê mafê hemû eqaliyetan (hindikayîyên netewî) li Kurdistanê dijîn, nas bike, di navbêna gelan de wekhevîyê û hevkarîya li hember hev di praktîkê de bi cî bîne û biçûkdîyên û kêmîdîna eqaliyetan wê jî ortê bête rakirin. Ji bo pêşdebîrîna ziman, kultur sinet û edebiyata eqaliyetan hemû îmkân wê bête bi karanîn.

Siyaseta derva:

Hukmê Demokratîk a Gel têkoşîna bi rûmet ku gelên cihanê ji bo aşiti, serxwebûn, demokrasî û sosyalizmê li dijî empyralizmê, faşîzmê, sîyonîzmê, ne wekhevîya irqî û hemû kirinê kolonyalist didin, bi xurtî jê re piştgiriyê dike. Hukmê Demokratîk a Gel, wê dest deyne ser usên(ba-

zên) DAY û NATO yê. Hurmeta ji yekîti û hukumraniya welêt, siyasetek ne êrîşkar û li ser prensîbên ne mudexalekirina meselên hundirê welatan, siyaseta di nav aştiyê de jiyana li kêleka hev dimeşîne û birêvebirina siyasetek serbixwe diyar dike.

Di dawiyê de dixwazim viya bibêjim; ji ber têkoşîna min a şoreşgerî ku heta îro min daye û ji ber van nivîsandinên min, cezayê ku hûnê bidin çîna bibe bila bibe ji bo min qet qîmet tune. Ji ber ku ev, netîceyek senetê min ê şoreşgerî ye.

Li vir heger ji bo min yek tiştekî muhîm hebe, ew jî; li hember gelê xwe, welatê xwe û mirovatîyê, bi hindikayî be jî min mesûliyeta xwe bi cî aniye. Ew jî kêfxweşîyê mezin dide min. Hetta, xwediyê şansê careke din hatina dinyayê bûma, ji bo ku li hember gelê xwe û mirovatîyê mesûliyeta xwe bînim cî, bi dil û can cardin jî minê ev senetê xwe yê şoreşgerî hilbijarta. Û cardin min bizanîba, ku ezê heta dawîya jiyana xwe di zindanan de bimînim û ya jî ji ber vê têkoşînê ezê werim kuştin, minê dîsa jî ev tercîha bikira. Bes tiştê ku min xemgîn dike ew jî ev e: Îro jî têkoşîna xwe ya aktîv dîr mame...

-Bijî têkoşîna gelê Kurdistan a rizgarbûna netewî û civakî!

-Bijî biratiya gelê Kurdistan bi gelê Tirkiyê, Îran, Iraq û Sûriyê re!

-Bijî Marksîzm-Lenîniizm û berhema wê sosyalîzm!

-Bijî PPKK

-Bimre kolonyalîzm!

-Bimre faşîzm û bingeha wê ya îro empyralîzm!

Mehmet Cibran
Îmza

Roj roja xurtkirina...

û him jî Iraq li perçên Kurdistanê yê ku di destê wan de bû, li dijî gelê me herbek neheq dimeşandin. Politîka wan a mêtîngehkar ku bi zor û zulmê dimeşînin îro jî her bi wî rengî dom dike. Her du dewlet jî mafên meşrû yên gelê Kurd nasnakî... Ji ber vê yekê, eger ew, di navbera hev de li hev bîn û herbê rawestînin jî, ji bo gelê Kurd aşiti çê nebe.

Bil'eks, ewê, li dijî gelê me îmkana ku qewetên mezintir karibin seferber bikin, bi dest xî. Çawa hevdûdîtinin "aştiyê" hat

rojêvê, Seddamê zordar bi tanq, top, balafir û bi sîlehên giran êrîşek nuh bir ser Kurdistanê. Çekên kîmyayî jî bi kar anîn".

Belavok, dûre qala mafên meşrû yên Kurda dike. Heta ev maf neyê naskirin û neyê dayin wê têkoşîna gelê Kurd her dom bike û aşiti nayê herêmê. TEVGER, di dawîya belavokê de jî bang li raya giştî û hemû hêz û kesên welatparêz dike ku li hember qetlîamên rejîma Seddam divê her şîkil piştgirî bi têkoşîna gelê Kurd re bê nişan dayin û dîktatoriya Baas bê rûreş kirin.

Adres : Armanç
P.R S-172 06 Sundbyberg
Sweden

Telez: ATTN ARMANÇ 11083 TELE KC
Telefax: ATTN ARMANÇ 46-8-208006

Ansvarigutgivare:
Kurdiska Demokratiska Arbetar Unionen
Postglo: 50 37 99-9, ISSN: 0348 7385

Panelek li ser rewşa Kurdan

■ **Partî û rêxistinên Kurd ji her çar perçên Kurdistanê bi hin şexsiyetên Swêdî re, rawestandina şerê Îran û Iraqê wê tesîrek çawa li tevgera Kurd bike, di panelekê de munaqêşe kirin.**

Federasyona Komelên Kurdistanê li Swêdê, di 25'ê Tebaxê de li Stockholmê piştî agirbirrîna şerê Îran û Iraqê rewşa Kurdan a îro, bi hin partî û şexsiyetên Kurd û Swêdî re di panelekê de munaqêşe kir. Berî ku panel dest pê bike serokê Federasyonê Keya Îzol bi axaftinekê panel vekir. K. Îzol di axaftina xwe de bi kurtayî li ser têkoşîn û rewşa Kurdên li Kurdistanê Îran û Iraqê ya îro sekinî û got ku: "Hewcedariya Kurdan ji alikariya navnetewî re, îro ji her demê bêtir heye. Û di vî warî de Swêd dikare mesela Kurd bibe Koma Milletan..."

Di panelê de ji Kurdistanê

Îranê PDK-Îran û Komela, ji Kurdistanê Tirkîyê TEVGER, ji Kurdistanê Sûriyê, Hevkariya Kurdên Sûriyê û Umer Şêxmûs; ji Swêdiyan; Oswald Söderqvist (parlamentar), Hans Göran Frank (abûqat-parlamentar), Elîn Clason (rojnamevan), Alar Kutman (Di Daîra Muhacira de dixebite, Kurdnas), Stefan Hjértén (rojnamevan), Tomas Rothferffer (abûqat) beşdar bûn û bi dût û dirêjayî rewşa îro ya Kurdên Îran û Iraqê munaqêşe kirin.

Di panelê de li ser 8 pirsan hat munaqêşekirin. Van pirsana bi kurtayî: rawestandina şerê Îran û Iraqê dikare tesîrek çawa li tevgera Kur-

■ **Li Rojhilata Navîn heta ku mafê Kurdan neyê dayîn, bicibûna aşîtiyek rastîn û bi îstiqrar ne mumkun e; di vê nuxtê de hemû kesên beşdarî panelê mutefiq bûn.**

dan bike? Li gel banga serokên Kurdan ji Sekreterê Koma Milletan re, mesela Kurdan neket rojeva guftûgoyên aşîtiyê, çima? Hebûna nûnerên Koma Milletan dikare tesîrek çawa li rewşa Kurdan bike? Gelê Swêdî û dewleta Swêdê ji bo piştgiriya Kurdan dikarin çî bikin?...

Hemû axaftvanên beşdarî panelê, li herêmê rewşa îro, nefîca şer li ser tevgera Kurd û talûke û xeterên di rojên pêş de dikarin derkevin pêş wan, ji gelek alî ve munaqêşe kirin. H. G. Frank got; gelek mumkun e ku kuştin û surgûnkirina Kurdan zêdetir bibe. Û loma jî îro, ew roje ku Kurd ji xwe re mux-

alefetê û raya giştî çê bikin.

S. Hjértén: Ez bi xwe pîr ne pesîmîst im. Ji ber ku ji 1975'an û vir de Kurdan gelek tecrûbe girtine. Ya din jî, nuha nûnerên Koma Milletan li wir in, ji bo Kurdan ev jî îmkanek baş e.

TEVGER: Heta nuha li ser rewşa Kurdan ya îro, bêtir Lîbyayê tu dewletekê dîtina xwe ya resmî eşkere nekiriye. Şerê Îran û Iraqê bisekine jî wê têkoşîna gelê Kurd dom bike...

Di dawîya panelê de ji alî kesên guhdar ve hin pirs hatin pirsîn û bersîv hatin dayin. Panelê gelekî bala guhdaran kişand. Nêzî 100 kesî di panelê de beşdar bûn.

Ji hefsên Diyabekir surgûn!

Piştî berxwedanên hefsên Diyabekir ku hemûyên wan jî bi sefirazî bi ser ketin, faşîstên kolonyalîst dixwazin kesên serokatiya berxwedanan kirine, surgûn bikin.

Piştî bûyera roja duduyê Eydiya Qurbanê (25.07.1988) ku li ber deriyê hefsa girtiyên siyasî, di navbera xelkê û polîsan de şer derket, îdara hefsa siyasî û sîvîl dest bi surgûna girtiyan kirin.

Di dawîya meha Tîrmehê de ji hefsa siyasî, tevî Mehdi Zana 12 kesên girtî surgûnî hefsa Eskişehirê kirin. Harûn Efe, yê ku serokatiya berxwedana hefsa sîvîl kiribû, surgûnî hefsa Elezîzê kirin. Li gor nûçeyên ku wê dawiyê me sitend, Mehmet Şehmus Cibran jî wê di van rojên nêzîk de surgûn bikin.

Surgûnkirina girtiyan di nav xelkê de bi ne xweşî û bi ne razîbûn tê axaftin.

Raxistina li ser qetliema Helepçe bal kişand

Resam Dara Mihemed roja 11'ê Tîrmehê resmî xwe li Malbenda Çandî (Merkeza Kultur) a Sovyetî li Şamê raxist. Raxistinê gelek roj dom kir û ji aliyê gelek kesan ve hate temaşekirin.

Tevaya wênan 46 bûn. 19 jê, yê mezî bûn û 27 jî yê biçûk bûn. Yê mezî bi taybetî li ser bûyera Helepçe bûn, yê biçûk jî li ser bingehên pêşmergeyan û li ser deverên azadkirî bûn.

Raxistina van wênan carekê din bûyera bi serê miletê Kurd de hatî û rewşa deverên azadkirî raxist ber çavên gel û bala temaşevanan gelek kişand.

Hunermend Dara Mihemed, di sala 1963'an de li bajarê Silêmaniyê, li başûrê Kurdistanê hate dinê. Sala 1985'an li peymangeha (enstîtuya hunerên ciwan li Silêmaniyê) xwendina xwe bi dawî anî. Di hemû festîwalên peymangeha hunerên ciwan de beşdar bû. Di sala 1985'an de raxistinê şexsî li Iraqê çêkir. Endamê sendîqa hunermendan li Silêmaniyê, endamê desteka nivîskar û rojnamevan û hunermendên demokrat yê Iraqê ye.

Di Konferansa "Nordîsk Forum" ê de Jinên Kurdan jî Beşdar Bûn

Di navbera 30'ê Tîrmehê û 7'ê Tebaxê de li paytexta Norveçê li Oslo'yê bi navê "Nordîsk Forum" (Forûma Skandinavya) konferansê jinên welatên Skandinavi çêbû. Di konferansê de xeynî jinên welatên Skandinavi, jinên multecî ku li welatên Skandinaviya dijîn jî hazir bûn. Ji Komela Demokratîk a Jinên Kurd a Stockholmê jî du delege di konferansê de beşdar bûn û dût û dirêj li ser pirsên jinên Kurdan Konferans agahdar kirin.

Di 7 rojên Konferansa jinan ku li Unîversîta Oslo'yê çêbû, nêzî heft hezar jin hazir bûn û li ser pirsên xwe yê aborî, civakî, siyasî, kulturî û h.w.d axiftin û munaqêşe kirin.

Roja sisêyê Konferansê di panêla jinên Swêdî de bi navê Kurdan Sekretera Komela Demokratîk a Jinên Kurd Hulya Guzel axaftinek kir. Di axaftina xwe de ew li ser rewşa Kurdistanê, qetliama Helepçe û li ser rewşa jinan sekinî. Di axaftina xwe de weha got: "Welatê me Kurdistan di bin îşxala kolonyalîstan de ye. Jinên me xeynî zulma cînsî û zulma çîni di bin zulma netewî de ye jî. Li Kurdistanê Tirkîyê ne tenê em bi zimanê xwe nikarin bixwînin û binivîsin, em nikarin bi zimanê xwe bi axifin jî. Ev tişt li ser şaxsiyeta jinên Kurd pîr tesîrê dike, rewşa wan

Sekretera Komela Demokratîk a Jinên Kurd H.Guzel di civînê de diaxife.

hîn xirab dike. Li Kurdistanê Îranê û Iraqê jin û zarokên me di bin siya şer de dijîn; gund û bajarên me tîr bombakirin û gelê me bi tevayî tê kuştin. Qetliama Helepçe yek ji wan e."

Sekretera Komela Jinan li ser muşkulên jinên Kurdan ên Swêdê dijîn jî sekinî, got: "Di navbera jinên Kurd zahmetiyê dikşînin. Dewletên kolonyalîst li Swêdê jî, nahêlin em muesesan çêkin. Wexta li Swêdê krêş jî zarokên Kurdan re vebû hûn dizanin reaksiyona dewleta Tirk li dijî krêşê çawa bû."

H. Guzel di dawîya axaftina xwe de bi navê jinên Kurdan bang ji xwişkên xwe yê welatên Skandinavi kir û axaftina xwe weha xelas kir: "Li dijî dijîninên me yê kolonyalîst dengê xwe bi dengê me re bilind kin,

piştgiriya jinên me bikin ku ew ji cîvata Swêdê îzole nebin. Û piştgiriya têkoşîna gelê Kurd bikin, ji ber ku xelasiya jinên Kurd bi azadî û serxwebyûna gel û welat ve girêdayî ye."

Kitêbxana Sara

▲ Kitêb, kovar û rojname tével û bi çend zimanê cewaz.

▲ Kitêb û kovarê Kurdî çap dike û belav dike.

Bixêr hatn.

Dalagatan 42, 113 24 Stokholm

Tel: 08-33 12 29

T-BANA ODENPLAN

107 sal berê di rojnameke Bûlgari de nûçeyek li ser Serihildana

Ubeydullahê Nehrî

107 sal berê di rojnameyê Bûlgari de li ser serihildanê Kurdan nûçeyek hatiye nivîsandin. Herçiqas di nûça rojnamê de navê serihildanê û navê serokê serihildanê nayê nivîsandin jî, lê him jî tarîxa rojnamê û him jî ji naveroka wê tê fehmkirin ku ev serihildan, serihildana Ubeydullahê Nehrî ye.

Rojnama ku ev nûçe nivîsandiye navê wê "Bûlgar" e û di sala 1881'ê de li bajarê Rûsê derketiye (Rûsê bajarekî Bûlgarîstanê ye). Ev rojnama di hejmarê xwe ya 331'an di 29'ê Çileyê Paşin (Ocak) 1988'an de ev nûçe weşandiye.

Nûçe ewa ye:

"Telgirafa Viyena: 27'ê Çileyê Paşin. Nûçegihanê siyasî ji Stenbolê agahdar dike. Heger hukûmeta Tehranê efûyek temamî ji wan re derxe, wer xuyaye ku wê serekê serihildana Kurdan vegezin warê xwe yê Îranê. Nisbî be jî ev li gora peymanê navbera Hukûmeta Babî Alî û sefirê Îranê yê Stenbolê jî li cî ye. Hukûmeta Babî Alî selahiyetê nedîti daye zabî Heyder Efendî û ew şandiye ba serekê Kurdên ku serihildan e".

Donço İvanov

Bersîva Bendewariya Gel

Îkram Delen
Berpîrsiyarê Ala Rizgarî

Piştî damezrandina Tevgera Rizgariya Kurdistan (TEVGER) me, him dîtînen partî û rêxistinên di nav TEVGER'ê de û him jî dîtînen kes û mûsesên Kurdan li ser TEVGER'ê pîrsî.

Em di vê hejmarê de dîtina berpîrsiyarê Ala Rizgarî, heval Îkram Delen pêşkêş dikin.

Rojnama Armanç dipirse ku "Dîtina we ya li ser damezrandina Tevgera Rizgariya Kurdistan çi ye?"

Li gor min, pêwîste ev pîrsiyar berfî ji wan kesên ku hêj di nav TEVGER'ê de cî negirtine bête pîrsîn. Ji ber ku ez bi xwe jî endamê rêxistineke damezrênerê TEVGER'ê me. Eger jî vê xebata hevbaş û jî vê yekitiyê hevîyek me tunebe û jî bo têkoşîna Kurdistanê gaveke pêwîst hesab ne kiri bûya, beguman me di nava vê xebatê de cî ne digirt.

Berfî hertiştî di vê merhela têkoşîna rizgariya netewî ya Kurdistanê de hevkarîyek weha pêwîste an na? Meriv nikare bersîva vê pîrsiyarê bi şiklekî negetîvî bide. Bi salan e ku çî gelê Kurdistanê be û çî jî yek û yek grubên siyasî bin, daxwaza hevxeber û yekitiyan dikirin. Ji bo herkesî diyar bû ku heya di nav hêzên Kurdistanê de hevkarî û hevxeberî neyê raçandin, têkoşîna gelê Kurdistanê nema dikare gavên mezin bavêjin. Hemû kes ê jî bo destxistina sengerên bingehî û helkirina aloziyên di nav gurûban de, rîya hevxeberîyê îşaret dikir, û dikin.

Eger meriv rewş û rastiyên hêzên siyasî yên Kurdistanê tahlîl bike, li hember neyaran; îro, yekîtî ji her wextî zêdetir pêwîstiya xwe dide hîskirin. Lazime em rastiyên xwe jî vekirî daynin û rewşa xwe veneşêrin. Bi taybetî piştî 12 Îlonê û vir de, problemên di nava hereketê de hemû grûb û partî lawaz kirin. Viya jî yek û yek sînorên bizava hêzan teng kir, fonksiyona wan ya li ser raya giştî kêmkir. Bi giştî jî bo qezenckirina bawerîya gel û pêşveçûnê, beriya hertiştî lazime hêzên siyasî bawerîya hevxeberîyê bi hev bînin, nuqtên xwe yên hevbeş diyar û ron bikin da ku bikaribin bi hev re bimeşin û pêşengiya gel bikin. Helbet tenya jî ber lawazbûyîna, pêwîstiya yekîtî û hevxeberîyê parastin ne di ciyê xwe de ye. Aya ku do, hevkarî û hevxeberîyek xwedî-program di nav hêzan de peyda bûba, yek ji ew sedemên perçebûyîna jî holê radi bû. Di dîroka têkoşîna gelê me de çendînan caran îspat bûye ku, ji hevnegirtina hêzên welatparêz neyaran feyde dîtîye. Bi serê xwe her hêzekê xebateke pîrîr aktîv û qehremanane domandî be jî; dîsa jî ji ber şer û nelihvhatinên daxilî astengên mezin derketine ser rîya wan.

Îro hemû partî û gurubên siyasî yên Kurdistanê Başûr hêj di nav TEVGER'ê de cî ne girtine. Lê bawerîya me ew e ku di rîya dostaniya polîtîk, parastina aştiyê di nava van gurûban de, tolerans nîşandan ji bo hevdu û tehemûlkirina hev, ew ê di rojên pêş de

zemînê lihevhatin û hevxeberîyê feretir bike. Ji xwe TEVGER jî bi vê bawerîyê bangî hemû terefan dike û polîtîkayek bi vî rengî dipejirîne.

Ji aliyê din ve çî ji bo gelên Kurdistanê û çî ji bo raya giştî ya dinê yek û yek daxwazên gurûban tiştêk e, bi hev re xwedîdaxwaz û programbûyîna tiştêkî din e. Kêmtir an zêdetir ji bo merhela şoreşa netewî-demokratîk ew daxwazên TEVGER'ê daye ber xwe, her hêzek Kurdistanî bi serê xwe diparast. Lê ev di raya giştî de, di platformên navnetewîyê tenê wek daxwazên beşeke gelê me (an jî ya gurûbekê) dihate qebûlkirin. Lê ji îro pê ve ev bawerîya ku ne li feyda me bû, ew ê bête şikandin. Tiştêkî diyar e ku bihevrebûyîna û xwedîprogrameke hevbeş deriyên platformên dîplomatîk yên navnetewî jî ji bo herekata Kurdistanê veke. Dost jî û neyar jî wê bizanibin daxwaza gelê Kurdistanê çi ye, an jî hemû hêz û gurubên Kurdistanê bi hev re çî dixwazin, ji bo çî şer dikin, ew ê bi şiklekî zelal têbigihên û ciyên xwe diyar bikin.

Neha jî ez dixwazim li ser bernama TEVGER'ê du sê nuqtan bidime diyarkirin.

Bawerîya merivan, li ser gurûbekê (çî komel, çî partî an jî enî) pozîtîv an jî negatîv, bi du curan peyda dibe.

1- Program, stratejî û armanca wê grubê,

2- Kirinên (praktîkên) wê.

Li vir em dikarin armancên TEVGER'ê daye ber xwe li ser bisekinin û bibin xwedîdîtîneke negatîv yan jî pozîtîv. Yekemcar e ku li Kurdistanê Başûr piraniya hêzên siyasî li ser statuya Kurdistanê digihêjine formula-siyonek zelal û li hev dikin. Bêguman ew gaveke baş e. Programa TEVGER'ê daxwaza welatêkî serbixwe û demokratîk dike, bi salan e ku di vî warî de tevlihevî rê li hevkarîyan digirt; an jî yek ji wan sebebên lihevhatinê bû.

Dîsa jî bo Kuristanê serbixwe çî rê û rêbaz pêwîst in? TEVGER'ê ev jî ron kiriye. Bi gotîneke din hêzên şoreşger û welatparêz li hev kirine ku li gel hemû cure xebata siyasî ji bo şerê çekdaryên rizgarîxwaz jî, bo damezrandina hêzên pêşmerge û amadekirina van zirûfan jî programek daye ber xwe.

Li gel hevkarîyên kevn, yek ji wan ferqên TEVGER'ê ew e ku vê yekitiyê çarçewa xwe tenya bi gurûb û partiyên siyasî ve ne hiştiye. Di destûra xwe de rê dide ku komel, mûsesên demokratîk yên kîllevî jî (komelên karker, jin, xwendevan û h.w.d) di nav organên vê yekitiyê de cî bigrin. Dîsa rê dide ku di kongra xwe de nûnerên van

komelên demokratîk û kesên serbixwe jî li gel nûnerên hêzên siyasî beşdar bin û birêvebirên TEVGER'ê bi hev re hilbijêrin. Ev jî ji bo xebata rizgariya Kurdistanê rîya qonaxêkê nû vedike ku komel û hêzên demokratîk yên kîllevî jî, fonksiyona xwe ya li ser desthilatê dikare bi kar bîne. Ku ew daxwaza bi babetekî rast û aktîv bi cî bibe, ne tenê endam û layengirên hêzên siyasî herweha hemû ref û çînen cûr be cûr yên Kurdistanê jî di eniya rizgariya netewî ya Kurdistanê de bi şiklekî demokratîk li hember neyaran bi hev ve dikelijin.

Wek hemû têkoşîna netewî yên rizgarîxwaz, bi derkirina kolonyalîstan û îlankirina dewleta xwe tenê, problemên Kurdistanê dawî nayên. Piştî rizgariyê jî bi hezaran problemên civakî hene ku bête helkirin. Eger nûnerên ref û çînen Kurdistanê li ser rê û rêbazên helkirina van problemên ne li hev bin, an jî rîya xebata bi hev re ne afirandibin, aloziyên pîrîr kûr û nexweş derdikevine pêş. Û jî bo pêşveçûna civakî astengên mezin çêdibin. Wexta meriv çav li destûr û programa TEVGER'ê digêrine, ev hêzên şoreşger û welatparêz li ser rêbazê demokratîk çerçeva karûbarên xwe ron kirine. Wekî, piştî damezrandina hukûmetê muweqet amedekirina qanûna esasî, helbijartina meclîsê, ji bo bijartin û hilbijartinê azadî bo hemû hêzên şoreşger û welatparêz û bi rîya meclîsê birêvebirina desthilatê. Ji bo serketina şoreşa netewî demokratîk ya gelê Kurdistan ev esasiyana çî ji bo hêzên sosyalîst û çî jî ji bo hêzên netewî, tixûbê bi hev re meşîne ye.

Helbet hîç programek sedî sed rast û bêkêmasî nîne. Eger em kûr û dûr lê bigerin em dikarin çend kêmasiyên programa TEVGER'ê jî derxin pêş. Ya girîng ew e ku di meselên esasî de van gurûbana li hev kiriye an na. Û program bi giştî daketiye binê sînorê mînimûm (asgarî) an ne. Ji hêla din ve ew nayê vê manê ku programek bo her dem û bo her şertî ye. Ev programa TEVGER'ê jî di roj û şertên nuh de dikare xwe biguherîne. Lê ya girîng ew e ku ew guherîn ber bi pêş e, an ber bi paş. Ji xwe di têkoşîna de her bernama ku li gor şert û zirûfan xwe nû neke, şansê serketina wê kêmtir dibe. Li gor me, ew programa ku vê yekitiyê daye pêşîya xwe û qebûl kiriye; bersîva şoreşa netewî-demokratîk (ji bo Kurdistanê Başûr) dide.

Îro li ser praktîka TEVGER'ê sekinîn û tiştegotin, ne mumkun e. Lewra ew hêj nû hatiye damezrandin û nû dest bi karûbarên xwe kiriye. Viya jî emê di rojên pêş de bi hev re bibînin. Ji xwe ne programek bê praktîk ne jî praktîkek bê program şertên serketinê bi dest dixwe. Ku TEVGER jî li gor programa pêş xwe bi awayekî aktîv, kirin û xebatên xwe bidomîne, em bawer in ku ew ê di demê kurt de, rehên xwe di nav gel de ber de û bibe hêzeke maddî. □

Stiriyên me

Lawikê Berrîvanî

Prometheus û Siyamedê Silivî

Di mitolojiya Grêkiyan de gelek efsane hene. Ji vanan yek jî efsana Prometheus, xwedanê agir e. Ew, ji asîmanan agir didize û dide însanan. Lê xwedayên wê demê jî vê alîkariya wî bi însanan re gelekî aciz dibin, li hember dîzana xwe wek serîhildanekê qebûl dikin. Lema jî li Prometheus tînen xezabê. Xwedayê Grêkiyan yê herî mezin Zeus, cezakî pîrîr mezin dide Prometheus; wî li piştî çiyayê Qaf bi zincîran bi zinarekî ve girê dide.

Lê belê Zeus bi vî cezayî jî qîma xwe nîne, her sibe qertelek dihere bi nikilê xwe sînga Prometheus qul dike, kezaba wî derdixe û duxe. Piştî wê, bi şev, kezaba Prometheus ji nuh ve çê dibe û roja din qertel cardin tê dixwe. Ev îşkence demekê bi vî hawî dom dike. Heta ku qehremanê Grêkî yê bi nav û deng Herkul, diçe çiyayê Qaf û Prometheus dibîne. Xwe dide bende qertel, qertel dike...

Herkul bi vê qehremaniya xwe Prometheusê ku agir û ronahî dabû insanîyete jî îşkence û ji ezêb xelas dike. Bi rizgarbûna Prometheus, insanîyet bi xwe jî ji tarîtiyê derbasî ronahiyê dibe... Ya muhîm, Prometheus li paş çiyayê Qaf di wî halî de namîne...

Di mitolojiya me Kurdan de jî çiroka Siyamedê Silivî û Xecê bi hin aliyên xwe bi vê efsana Prometheus dimîne (dişibe) Siyamed û Xecê li ser Çiyayê Sîpanê Xelatê ne... Serê Siyamed li ser çonga Xecê ye... Xecê bê hemdî dikene. Siyamed dibêje tu bi serê min kenîya? Xecê dibêje na, ez bi wî pezkuyîyê hanê kenîyam; ku bi wê bejna xwe ya biçûk zora nêriyê mezin bir û kezal jê stend... Te jî wek wî, ez bi zorê stendim...

Li ser van gotinên Xecê, Siyamed dide pê pezkûvî. Li ser devê zêrzemiyekê bi tîrekê ve pezkûvî werdigerîne. Dema şerjê dike pezkûvî xwe dipêrtîne û Siyamed di binê zêrzemiyê werdibe. Kelemeke wek şûr di zêrzemiyê de ye, li piştî wî dikeve di zik re derdikeve. Dûre Xecê jî xwe davêje zêrzemiyê...

Li gor efsaneyê jî wê rojê û vir de, her sal rojeke buharê serê wê kelemê kulîlkekê vedike û ruh bi Siyamed û Xecê de tê. Lê tam wê gavê pezkûvî tê, wê kulîlkê dixwe û Siyamed û Xecê jî ji nuh ve dimrin. Û sal bi sal wisa dom dike...

Li vir ya bala meriv dikşîne, di efsanê de "Rustemekî Zal" ranabe nare wek Herkulê Grêkiyan Siyamed û Xecê li serê Çiyayê Sîpanê Xelatê jî binê zêrzemiyê xelas nake... Ev her du evîndarên mitolojîk her û her di wî halî de dimrin.

Wek teşbîh, meriv dikare bibêje qedera Siyamed û Xecê trajediya gelê Kurd bi xwe ye...

Ji bo ku ew trajedî dawî bibe, Siyamed û Xecê û welatê wan rizgar bibe do **Herkulekî** efsanewî derneket, lê, gelo **Herkulê çerza îro** (ku ew jî partî û rêxistin in) jî bo vê yekê çer dikin? Bi kurtî:

Wek seydvandên ku hin xezal ne girtine lê li ser parkirîna li hev nekin, ew jî li ser Kurdistanê bindest, welatê Siyamed û Xecê li hev nakin. Her "Herkulekî", Herkulêkî din jî xwe re raqîb û xebata wî jî li hember xebata xwe reqabet dibîne... Lê netîce, welatê Siyamed û Xecê bi hemû "Herkulên" xwe ve her bindest e...

Lêkolîn

Şukur Mistefa û Wergerên Wî

Malmîsanîj

Şukur Mistefayê ku Kurdên Iraqê ji nêz ve wî nas dikin û bi dehan werger(tercume) û ji sedî zêdetir meqaleyên wî xwendine, çi heyf ku li ba me nayê nas kirin. Emê di vê vivîsê de Şukur Mistefa û wergerên wî bi alîkariya agahdariyên ku me jê bi nivîskî girtine, bi kurtayî bidin naskirin.

Şukur Mistefa di sala 1927'an de li gundekî nêzî Kerkûkê ji diya xwe bû. Bavê wî Mistefa û kalikê wî wek çeqmaqsaz(hos.teyên tivinga) hatibûn naskirin. Bavê wî bi 'eslê xwe ji Silêmanyê ye.

Şukur Mistefa di heft saliya xwe de medreseyê de dest bi tehsîla xwe dîke. Li medresê bi Quran û dersên dînî re Farişî û Tirkî jî dixwîne. Dû re wek "feqî" li Kurdistana Iraqê li herêma Soran, Behdînan û li gelek gund û bajarên Kurdistana Îranê tehsîla xwe ya medresê didomîne. Heta sala 1946'an jiyana wî ya feqîtiyê dom dîke. Di 1947'an de tehsîla xwe ya medresê(bi gotina wî feqîtiyê) berdide diçe Bexdayê. Li wir, li mekteba El-Hîdaye-l Îslamiye dest bi xwendinê dîke. Di sala 1949'an de dikeve Fakulîta Şerî'eta Îslamî ya Bexdadê û di 1955'an de jî ve fakultê diqedîne.

Piştî viya li Iraqê li gelek mektebên cuda, mamostatiya zîmanê 'Erebî dîke. Di sala 1970'yî de jî li Kurdistana Iraqê, li Wezaretê "Pirsên Bakur", ji bo perwerdekariya xwendina Kurdî dest bi xebatê dîke. Di sala 1974'an de dibe sekreterê Korî Zanyarî Kurd (Akademiya Zanistiya Kurdî). Di sala 1978'an de ev akademî tê girtin û navê wê tê guherandin, dibe Korî Zanyarî Iraq. Beşê wê ye Kurdî jî dibe beşekî bi vê akademiyê ve girêdayî. Şukur Mistefa nuha di vî beşê de wek pispor (mutehesis) kar dîke.

Şukur Mistefa hema hema, hemû lehçeyên Kurdî dizane. Wekî ku dide diyarkirin bi taybetî Kurdiya Başûr(Soranî) û Goranî (Hewramî) hîn baştir dizane, Kurmanciya Bakur, Lurrî û Kelhurî baş fahm dîke, ji demekê vir de ye ku li ser zaravê Dimilî(Zazakî) jî dixebite. Û wî van salên dawîn, di çend kovar û rojnaman de li ser Dimilî ev nivîsên jêrîn nivîsandîye:

1) "Goranî Kurdiy Zazayî" (Stranên Kurdiya Zazayî), kovara Karwan, Hewlêr, hejmar: 38 (1985), rûpel: 107-112

2) "Fehengî Dimilkî-Tirkî" (Fehenga Dimilkî-Tirkî), rojnama Hawkarî, hejmar: 902

3) "Berkutê li ser Zarî Zazayî" (lêkolînek li ser zaravayê Zazayî), kovara Roşnîbîrî Nwê, hejmar: 115 (1987)

Şukur Mistefa bêtir Kurdî û 'Erebî, Tirkî û Farişî jî bi qasî ku ji van zîmanan karibe tercume bike dizane.

Gelo Şukur Mistefa çawa Tirkî fêr bûbû? Me ev yek jê pirsî. Bersîva vê pirsê wisa da: "Li Kerkûkê dema ku min li medresê dixwend min Tirkî jî xwendibû... Min di piçûkaniya xwe de bavê xwe wînd kiribû. Esas Tirkî ez jî jinbiraya xwe ya ku ji Tirkên Kerkûkê bû, fêr bûm... Di zaroktiya xwe de min çîroka Kerem û Asliyê, çîrokên Dede Korkut, Daldoloğlu, Aşık Garip, Köroğlu li gel kitêbên Tirkî wek Ahmedîye û hin şîrên şairên Tirk wek Namik Kemal jî xwendibû. Bi viya re min însa(dersek wek kompozîsyonê-Malmîsanîj) jî xwend. Min vana hemû bi herfên 'Erebî xwendibû, di dû re min dest bi xwendina Tirkî ya bi herfên Lafînî kir. Piştî demekê ez fêrî lehça Azerî bûm. Lehça Azerî û lehça Tirkmanî a ku li Kerkûkê tê peyivandin, gelekî dişibihin hev. Dawiyê ez Özbekî jî fêr bûm..."

Gelo Şukur Mistefa qet çûye Tirkîyê hatiye yan na û çima hîn bêtir ji Tirkî kitêban werdigerîne?

Bersîva wî ev e: "Ez yanzdeh caran çûm Tirkîyê... Min Nazim Hikmet dît... Di 1955'an de li Varşovayê tevî Mihricana Ciwanan (Xortan) bûbûm... Ez li Bûlgarîstanê mam... Bi Tirkên devera Deliormanê re têkilîyên min çêbûn... Li devera Henderanê ez di nav Azerîyan de mam.

Paşê, Şukur Mistefa weha dibêje: "Ez, ne dostê rejîma Tirkîyê

û ne jî dostê dijminê hêzên gel im lê dostekî gelê Tirk im".

Li gor ku Şukur Mistefa di nivîsê ew di nav nivîskarên Tirkîyê de ji eserên van nivîskaran hez dîke: "Yaşar Kemal, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Fahri Erdiç, Sabahattin Ali, Ömer Seyfettin, Orhan Weli..." û dom dîke: "Ez bi taybetî ji edebiyata Azerî pîr hez dikim"

"Yaşar Kemal yek ji nivîskarên Tirkîyê ye ku ez jî kitêbên wî pîr hez dikim. Ji ber ku ew bi xwe Kurd e û di eserên xwe de gelekî qala jiyana Kurdan dîke. Şairêkî Tirk jî ku ez pîr jê hez dikim Nazim Hikmet e. Him jî ber ku min bi xwe ew dîtîye, him jî ji ber ku ew şairêkî dostê merivatiyê ye ez jê hez dikim. Ji edebiyata Tirk hîn bêtir min eserên van wergerandin. Li ser Ahmed Arif jî min nivîsand. Tê gotin ku ew jî Kurd e, lê nîzanim çiqasî rast e?

Pirsek me ya din ji Şukur Mistefa ev bû: "Edebîyata Tirkî çiqasî tesîr li edebiyata Kurdî kiriye?"

Li gor wî: "Meriv dikare bibêje ku edebiyata Tirkî heta 1955'an tesîr li edebiyata Kurdî kiriye. Ji ber ku li Kurdistana Iraqê ronakbîrên Kurd berê li gel 'Erebî û farişî Tirkî jî fêr dibûn. Nalî, Salim, Hecî Qadirî Koyî, Nûrî Şêx Salih, Şêx Selam, Şêx Rezap Talebanî û gelek şairê Kurd ên din Tirkî jî dizanibûn. Şairê Kurd e pêşverû ye bi navê deng 'Ebdulla Goran jî baş bi Tirkî dizanibû. Di ser de jî wî edebiyata Tirkî baş nas dikir... Ji Tefîk Fikret pîr hez dikir."

Wek me li jor jî gotibû Şukur Mistefa li Kurdistana Iraqê di gelek kovaran de gelek meqaleyên Kurdî nivîsandîye lêbelê beşekî mezin ê xebata wî wergerên wî ne. Berî ku em ji navê van wergeran beşekî pêşkêş bikin, divê em bi bîr bin ku hin kesên din jî kitêbên Tirkî wergerandine Kurdî.

Ji wan wergeran çend nimûne ev in:

- Nazim Hikmet, Kelleser (Kafatası), yê ku wergerandîye Kurdî: Saleh Rêbwar, Stockholm, 1986, 87 rûpel

- Yaşar Kemal, Hemedok (İnce Memed), yê ku ji Farişî wergerandîye Kurdî: Ebdullah Henszade, Bexdad, 1986, 552 rûpel

- Bedî'uzzeman Saidî Nursî, Wutebiçölekan, yê ku wergerandîye Kurdî: Farûq Resûl Yehya, Bexdad, 1885, 111 rûpel

- Bedî'uzzeman Saidî Nursî, Peyamî Bîmaran, yê ku wergerandîye Kurdî: Farûq Resûl Yehya

- Bedî'uzzeman Saidî Nursî, Siruşt Hener e Yan Hunermend?, yê ku ji 'Erebî wergerandîye Kurdî: Farûq Resûl Yehya, Bexdad, 1986

- Bedî'uzzeman Saidî Nursî, Peyamî Pîran, yê ku wergerandîye Kurdî: Farûq Resûl Yehya

- Ziya Gökalp, Namîlkey Komelayetî, yê ku wergerandîye Kurdî: Refîq Hilmî, Mûsil, 1934, 21 rûpel

Herçî Şukur Mistefa ye, ne ji zîmanekî duduyan lê rasterast ji Tirkî kitêban werdigerîne. Li jêr, em navên hin wergerên Şukur Mistefa dinivîsin:

Wergerên Şukur Mistefa
A- Kitêbên ku ji Tirkî wergerandîye Kurdiya Başûr(Soranî)

1- Yaşar Kemal, Kwêroxlî (Koroğlu), Bexdad, 1979, 191 rûpel

2- Nazim Hikmet, Dastanî Şêx Bedreddîn Kurî Qazî Sîmavne (Simavna Kadısı Oğlu Bedreddin Destan) Bexdad, 1981, 79 rûpel

3- Yaşar Kemal, Teneke, Bexdad, 198, 203 rûpel

4- Yaşar Kemal, Karîte ya Ew Dîwî Çiya (Orta Direk), Bexdad, 1981, 430 rûpel

5- Yaşar Kemal, Efsaneyî Çiyay Agrî (Ağrı Dağı Efsanesi)

6- Yaşar Kemal, Zewî Asin û Asman Mis (Yer Demir Gök Bakır), Bexdad, 1987, 424 rûpel

7- Ji Aziz Nesin 25 çîrok
8- Abdulletif Benderoğlu, Acı Benim Umud Senin Kasırgalar Hepimizin (destana manzûm)
9- Mêjûy Kurd le Sedey Şans-dehem da

Tezek doktorayê ye, li Bakuyê li ser Şerefnamê hazir bûye û beşê yekem ê wergera Kurdî di kovara Korî Zanyarî Iraqê de hatiye weşandin.

10- Yaşar Kemal, Giyay Nemiran (Ölmez Otu) Hîn nehatiye çapkirin.

B- Ji kitêbên ku ji Farişî wergerandîye Kurdî:

- Mestûre Xanumî Erdelan(1805-1848) yek ji şairê nivîskarên Kurdan ên herî navdar e. Ew kitêba wê ya ku Şukur Mistefa ji Farişî wergerandîye, kiriyê Kurdî hîn çap nebûye.

C- Ji kitêbên ku ji 'Erebî wergerandîye Kurdî:

Şukur Mistefa ji bo ku di dibistanên Kurdî de bîn xwendin, ji 'Erebî gelek kitêb wergerandîye Kurdî.

D- Ji kitêbên ku ji Kurmanciya Bakur kiriyê Kurmanciya Başûr (Sorani):

'Ereb Şemo, Dimdim, Bexdad, 1984, 316 rûpel

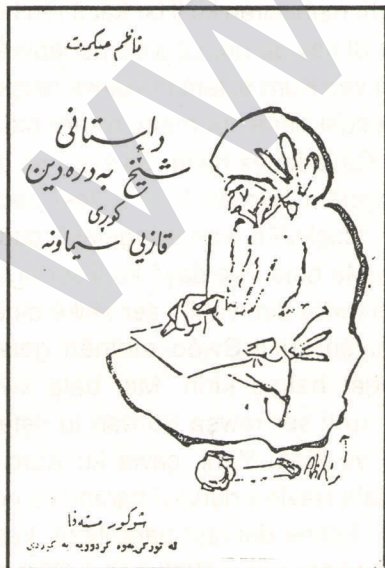
E- Ji kitêbên ku ji Tirkî û ji Azerî wergerandîye 'Erebî:

1- Huseyin Kurdoğlu Elişanev, Şîrî Goran

Ev xebat tezeke doktorayê ye ku li Bakuyê li ser şîrên şairê Kurd, Goran hatiye nivîsin. Şukur Mistefa ji Azerî wergerandîye Kurdî.

2- Mêjûyî Baban

Ev kitêba bi Osmanî ku nivîskarê wê nayê naskirin, li ser dîroka Kurdên Baban hatiye nivîsîn. Şukur Mistefa ji Osmanî wergerandîye Kurdî lê hîn çap nebûye.

Qapaxa kitêba Nazim Hikmet, Dastanî Şêx Bedreddîn Kurî Qazî Sîmavne.

Qapaxa romana Yaşar Kemal, Kwêroxlî

Qapaxa romana Yaşar Kemal, Zewî Asin û Asman Mis

Qapaxa romana Yaşar Kemal, Teneke

Unîversîta Stockholmê li ser Kurdên li Swêdê lêkolînekê çê dike. Umer Şêxmûs, ku li vê Unîversîte mamoste ye, ew jî di vê porojeyê de wek pisporekî kar dike. Heval Bavê Diljen û Zinarê Xamo li ser vê proja Unîversîta Stockholmê bi mamoste Umer Şêxmûs re hevpeyvînek dirêj çê kirin. Em bawer dikin ku xwendevanên me wê vê hevpeyvîne bi zewq bixwînin.

Armanç: Kek Umer him xwendevanên me û him jî gelekên Kurdan te dînasîn. Lê dîsa jî ji bo ku xwendevanên me yên xort jî, te ji nêz ve nas bikin ji kerama xwe re hinekî behsa jîyana xwe bike?

U. Şêxmûs: Ez di 7'ê Sibata sala 1942'an de li bajarê Amûdê li Kudistana Sûriyê ji diya xwe bûm. Bavê min û diya min herdu Kurd in. Û di nav bajarê Amûdê de naskirî ne.

Heta emrê 12 salî ez li Amûdê bûm. Lê wek bajarên din yên Kurdistana Sûriyê û Kurdistana Tirkîyê di salên 1950'î de ne mekteba ortê û ne jî mektebên bilind tunebûn. Ji ber wêya, ji bo xwendina ortê û gîmnasyûmê ez çûm bajarê Helebê. Li wir di emrê 17 salî de, piştî ku Partiya Demokrat a Kurdistana Sûriyê hat danîn (di sala 1958'an de bû) ez çûme nav rêzên PDK-Sûriyê. Di gel piraniya xortên wê wextê bi navê Komela Xwendevanên Kurd tiştek hatibû danîn. Yanî ewa bûbû esasekî ku xortan di wir ra bînin nav hêzên Partiyê. Ewil em ketin nav Komela Xwendevanên Kurd û dûra ketin nav partiyê. Û ji 1958'an wir da ez her di nav hêzên Partiyê de bûm û ez zû jî ketime Komîta Helebê. Sala 1960'î de cara ewil ez hatim girtin; ji alî rejîma Nasir. Wê demê Sûriye û Misir yek bû. Girtinek fireh di nav partiyê de çêbû, piraniya serokatiya partiyê hatin girtin. Ez jî yek ji wan bûm. Lê girtina min hewqas dirêj najot, gelekî kurt bû. wek hemû welatên din ên Rojhilata Navîn, meriv dikare xwe bi peran xilas bike. Gava ku hevalan zanibûn min di zîndanê de muqawemet kiriye, îtiraf nekiriye; piraniya Komîta Merkezî û Polît Buro ku ew jî di wira da bûn, gotin ku "te tiştekî baş kiriye. Li ser viya berdewam be, kesekî din jî navê te nedaye. Îmkan heye ku tu derkevî, tu yê karibî zêdetir kar bikî. Û ew bû di netîca wêya piştî du heftan ez ji zîndanê derketim, bêî ku bi karibin tiştekî îspat bikin. Min seroktiya veşartî agahdar kir. Wê çaxê tenê hevalê ji Polît Buro li derve mabû, ewên din gişt hatibûn girtin. Ew jî wê çaxê ne li wira bû, yan ewê jî bihata girtin. Ew wê çaxê çûbû Iraqê.

Di dawiya 1961'ê de min xwest ku derkevim dervayî welat, ji ber ku min xwendina xwe xelas kiribû. Lê hukûmeta Sûriyê pasport neda min.

Di dîrê KÛDETA çêbû, Sûriyê ji Misir cuda bû. Rewşeke wilo hat ku min karibû pasaportê bistînim. Û ez hatim derve.

Li derve li Îngilistanê ji 1962'an heta

1967, ez li wira bûm. Wê çaxê îtîfaqê di navbera PDK-Sûriyê û ya Iraqê de hebû ku endamên herdu rêxistinên li dervayî welat bi hev re kar bikin. Û nameke wilo dan min û ez hatim nav rêxistinên dervayî welat.

Ez bûm mesûlê rexistinên Partiyê li Îngilistanê. Her wiha ez bûm endamê Komîta Ewrûpa ya Komela Xwendevanên Kurd li Ewrûpa. Wê çaxê navê wê, Komela Xwendevanên Kurd li Ewrûpa bû. Ji sala 1962 heta 1965'an, ez endamê Komîta Komela Xwendevanên û endamê Komîta Ewrûpa ya tanzîmatên Partiyê bûm û mesûlê rêxistinê jî bûm.

Bi dizî tiştekî me hebû ku bi navê Temsîla Şoreşê bû. Ew jî, ji ber ku hinek dîplomatên Kurd wê çaxê li dervayî welat bûn. Ew jî bi dizî di nav wê

U. Şêxmûs: "Jiyana Kurdan li vir, wek renegekî ji xebata wan a nav welat e." (Foto: Armanç)

temsîliyê da bûn. Ji ber wêya, ji 1962 heta 1965'an min ew kar jî di gel xwendina xwe de kir. Lê di 1966'an da, piştî ku nakokî di nav rêzên Partiyê da li Kurdistana Iraqê hatibûn pêş, çî partiya me li Sûriya, çî min bi xwe, ev rewş û siyasetê hanê rast nedidît. Ji ber wê jî min ji nav rêxistinên Partiyê li dervayî welat îstîfa xwe da.

Lê wek însanekî serbixwe, ez ji rewşa Partiyê li Sûriyê jî ne razî bûm; ji ber ku gelekî li hev ketibû. Ji ber wiya min wek însanekî serbixwe kar dikir. Lê di sala 1965 an de rewşek wilo hat pêş ku hukûmeta Sûriyê cînsiyeta min kişandin. Li gel ku ez ne li Sûriyê bûm, hukmekî bi pênc salan li ser min danîn û pasaporta min jî kişandin. Lê pasaporta min 5 salî bû, nikaribûn ji min bistînin. Min di sala 1962'an de stendibû, heta

Umer Şêxmûs:

'Ji ber ku Kurd jî çar rewşên wan

1967'an muhleta wê hebû. Piştî ku pasaporta min kişandin, cînsiyeta min jî kişandin, min dawa îltîca li Îngilistanê kir, lê Îngiltere qebûl nekir. Îcaza kar dan min, lê ne hazîr bûn ku îltîca min qebûl bikin.

Hinek havalên Kurd li vir, li Swêd hebûn, nuh hatibûn. Ew jî Kurdên Iraqê bûn û di wextê xwe de li Tirkîyê hatibûn girtin. Di sala 1963'an de ji nav wan 23 kesan, wek Îbrahîm Mam Xidir, Cemal Elemdar, Seîd Abdirehman û ew têkoşerên Kurdistana Tirkîyê Mûsa Enter. Ew hatibûn vira û li vir hatibûn qebûlkirin. Min hinek ji wan nas dikirin. Gotin tu dikarî were vira dawa îltîcayê bikî. Ji ber wê, ez hatim Swêdê.

Min dîploma xwe ya ewilî li Îngilistanê girt. Lê dûra min master li vir kir û

dest bi doktora jî kir.

Heta sala 1975'a ez neçûm nav tu rêxistinên siyasî. Çunkî ew rewşa ku li Kurdistana Iraqê hebû, çî di hêla fikrî, çî di hêla siyasî de, li gel ku ez ne li dijî wê bûm, xeta wan, fikrê wan û îdeolojîya wan ne bi dilê min bû. Ji ber wêya min nikaribû li gel wan bixebitim. Li gel hevalên rêxistinên Sûriyê min pîr kar dikir, ku cephek an yekîtiyek di nav rêzên wan de peyda bibe. Çend salan (1970-1971) min di gel hevalên Partiya Çep'ê de kar kir. Min dît ku îmkanên wêya tuneke ku yekîtiyek wilo çêbibe, min dev ji wan jî berda.

Lê di 1975'an da, gava ku şoreş li Kurdistana Iraqê nema û têk çû, bi wî rengê ku em gişt dizanin, hinek heval li dervayî welat û di hundir welat da, wek hinek guhertinên mezî hatine pêş, yanê çend fikir hatin meriv wê çî bike? Gerek jî nuha û pê de êdî tevgera gelê Kurd û xebata wî ya şoreşger firsetek tarîxî jê ra peyda bûye, ku bi awakî nû, bi rêbazekî nû, bi xetekî nû kar bike. Mesela ku bila Kurdistanî be, yan yek perçeyî be ew jî gelekî hate munaqeshekirin. Wê çaxê ew hevalên ku min dikaribû li gel wan kar bikim Yekîtiya Niştîmanî bû. Ez bi xwe yek ji wan kesan bûm ku me Yekîtiya Niştîmanî damezrand û roja ewilî da ez bûm endamê Komîta Damezrandina Yekîtiya Niştîmanî. Dûra endamê komîta wan a serkirdayê, heta sala 1986'an. Sala 1986'an min îstîfa ji nav rêzên wan da. Niha wek însanekî serbixwe ez kar û xebatê dikim.

Armanç: Kek Umer, bi qasî ku em dizanin, tu li Unîversîta Stockholmê li ser Kurdên dervayî welat lêkolînekê dikî. Gelo ev xebata ji kîjan hewcedariyan derket?

U. Şêxmûs: Paş ku ez hatim Swêdê, tu dizanî berê Kurdên ku li dervayî welat hebûn du reng bûn: yan xwendevan bûn, yan karker bûn. Lê piraniya wan jî bi tenê hatibûn. Bi hawakî muwaqet hatibûn û çavê wan li vegeerê bû. Zaro û pîrekên (jinên) xwe jî bi xwe re neanibûn. 2. Hejmara wan kêmtir bû. Lê piştî sala 1980'î ji her sê parçên Kurdistanê yên mezî; Kurdistana Tirkîyê, Iraqê û Îranê bi hazaran însan rû li derve kirin û ne bi tenê hatin. Yanî mayîna wan, hatina wan êdî ne bi awakî muwaqat bû.

Çawa ku Kurd li Rojhilata Navîn li dervayî parantêzê ne, li vir jî ketine dervayî parantêzê, kesî guh nedida wan . Wek xelkê Sûriyê, Tirkîyê, Îran û Iraqê li wan dihat niherîn, yanî ne wek şaxsiyetek taybetî ku gerek meriv guh bidîyê; miletekî taybetî, zimanekî taybetî, û meriv li ser wî esasî li muşkilên wan binehêre.

Ji ber viya jî jin û zarokên xwe bi xwe re anîn. Yek zêde bûna hejmarê, dudu, guhertina rengê wan kesên ku hatine dervayî welat, gelek muşkilat bi xwe re aniyê. Gelek muşkilên ku ne tenê xusîsî ne ji penaberên (mahcîrên) Kurdan ra, belkû ji hemû penaberên dinê re jî. Bi giştî, muhacîrên ku ji bo kar jî tên her weha di nav da ne. Lê ji bo penaberên siyasî yên Kurd bi temamî hinek muşkilên xususî hene, ku meriv dikare bahs bike. Gava ku ez hatim Swêdê min dît ku hejmara Kurdan li vir gelekî zêde bûye. Muşkulên wan êdî gelekî cuda bûne. Me bala xwe dayê ku li ser biyanîyên (xerîb) din, yanî li ser xelkê dinê, biyanîyên ku li Swêd rûdinên gelek tehqîqat hatine kirin. Min bala xwe dayê ku li ser rewşa Kurdan tu tiştek nehatiye kirin. Yanî, çawa ku Kurd li Rojhilata Navîn li dervayî parantêzê ne, li vir jî ketine dervayî parantêzê, kesî guh nedida wan . Wek xelkê Sûriyê, Tirkîyê, Îran û Iraqê li wan dihat niherîn, yanî ne wek şaxsiyetek taybetî ku ge-

Çar welatan tèn ên cihê hene"

rek meriv guh bidiyê. miletekî taybetî, zimanekî taybetî, kultureke taybetî û meriv li ser wî esasî li muşkilên wan binêre. Ji ber viya min dûra dît ku di nav Kurdan bi xwe de, yanî gava ku meriv bi wan re dide û distîne û rûdine, meriv dibîne ku hinek muşkule hene. Hinek muşkule hene ku di wextê xwe de rûbirû nedibûn. Wek mesela cudabûnê, wek mesela zarokan, wek mesela xwe kuştinê, wek meselên nexweşiyên nefsi, wek gelek muşkulên din yên civakî ku di nav wan da peyda dibin, ku kesî lênekolaye ku ji bo çî û ji ber çî tèn. Dûra meriv dikare çawa çareser bike? Ji ber vêya me qerar da ku em li vir di unîversîtê de lêkolînek wisa bikin. Proje hebû ku di xwest bi tenê li wiya mêze bike. Lê li ser wê reforma ku piştî sala 1985'a hatiye, ku penaberan li hemû bajarên Swêd belav bike. Hinek armancên wan di wê reformê da hebûn. Merkeza me xwest ku li wê reforma binêre. Ji bo çî ev reforma hatiye?

Munaqesha ku wê çaxê hate kirin ew bû ku gerek em ji dinyê, ji sê perçên coxrafî û ji sê kulturên cûda multeciyan hilbijêrên û lêkolînek li ser wan bikin. Ji Ewrûpa Şerqî Polonî, ji ber ku hejmara wan di van salên dawî da pir bû. Ji Amerîka Latîn, Şîlî. Ji Rohilata Navîn dixwestin ku li gel Îraniyan bikin. Ji ber ku bi hejmar zêde bûn û piştî sala 1985'an hatibûn. Ya sisiyan gelek ji wan siyasî bûn û mumkûn e ku faktorên din jî têda hebûn. Mesela kultura Îslamî, dixwestin bizanibin wê tesîra li ser komel û ciwaka Swêdî çî be? Bi rastî min li vir mesela Kurdan gelekî anî pêş ku divê dêvla Îraniyan, multeciyan Kurd hilbijêrin. Çimkî multeciyan Kurd rewşeke wan a taybetî heye. Ji çar welatên cuda tèn. Meriv dikare bêje ji 5 welatan jî tèn, eger ku meriv Kurdên Lubnanê hesap bike. Vana ji ber ku ji çar welatan tèn, ji çar rewşên cuda tèn.

Ya din, ji ber ku welatê wan tune ye mumkûn e ku projeya wan multeciyanê jî xelkê din gelekî cudatir be. Çimkî ewên din giş welatê wan heye, dewleta wan heye, pasaporta wan heye, hukûmet bête guhertin imkânên vegera wan heye. Lê ya Kurdan mumkûn e ku guhertina hukûmatê jî rê nade wan ku karibin vegerin. Ji ber vêya projeya wan ya hatina dervayî welat li gel ku siyasî ye û çavê wan tim li vegerê ye, ku vegerin, lê mumkûn e guhertina şertan jî rê nade wan ku vegerin welatê xwe. Ji bo viya mumkûn e ku ji multeciyan din zêdetir tevî li ser wiya bikin, ku zû bigên her welatekî ku tènê, xwe di gel da, wek hevalên Soran dibêjin, xwe biguncin,

yanê întîbaq bikin. Ev ji alîkî da. Di aliyê din da, ew Kurdên ku tèn dervayî welat, di gel ku nisbetek ji nav wan mumkûn e ku ji bo kar û rewşa ekonomîk hatibin, lê piraniya wan ji ber meseleyên siyasî hatine. Ji ber viya rewşa wan ji xelkê din bi ferq e. Nisbetek gelek mezin di nav multeciyan Kurdan da multeciyan siyasî ne. Ji ber viya, jiyana wan li vir, wek rengekî ji xebata wan a nav welat e.

Ya din jî, ji ber ku berê tu lêkolîn li ser wan nehatibû kirin, merkeza me qebûl kir ku em Kurdan têxin nav vê lêkolînekê. Proje li sê tiştan dinêre:

Yek hatina reformê û parlamento, partiyên siyasi yên Swêdê û ew dezgehên ku mijûlî vî karî dibin di viya da çî dewr lîstin e. Yanî ew hewcedariya ku hişt ev reforma bê pêş çî bû, çawa bû?

Ya duduyan; em di nav wan 280

Mesela kultura Îslamî, dixwestin bizanibin wê tesîra li ser komel û ciwaka Swêdî çî be? Bi rastî min li vir mesela Kurdan gelekî anî pêş ku divê dêvla Îraniyan, multeciyan Kurd hilbijêrin. Çimkî multeciyan Kurd rewşeke wan a taybetî heye. Ji çar welatên cuda tèn. Meriv dikare bêje ji 5 welatan jî tèn, eger ku meriv Kurdên Lubnanê hesap bike. Vana ji ber ku ji çar welatan tèn, ji çar rewşên cuda tèn.

komunên (belediyên) ku multeciyan standine li 6 komunan dinêrin. Ew komunên ku Kurd, Polonî û Şîlîyî standine, ew aperata standina multeciyan çawa ye? Di heyetên komun da kê dewr(rol) listiye? Rewşa partiyên siyasî di nav komun da çîye, idara standina penaberan çî plan û program danîne ji bo van multeciyan?

Ya herî girîng di projeya me da mehela sisiyay ye. Ew jî bi muqayese di gel gelek raportên ku li ser biyaniyan li ser multeciyan tèn nivîsandin. Kêm ji wan, bîr û baweriyên multeciyan bi xwe distînin. Yanî tim ji ser re ji wan tèn behs kirin, lêkolîn tèn kirin, lê ji wan jî nayê pirs kirin. Me xwest ji perspektîva multeciyan bi xwe binêhêrin ku dîtina wan li ser wiya çawa ye. Lê tabî, ku mesele bi metodekî ilmî gelek dûr û dirêj e, giş bi hev û din ve girêdayî ye. Em ewil li ma-

U. Şêxmûs: "Çawa ku Kurd li Rojhilata Navîn li dervayî parantêzê ne, li vir jî ketine dervayî parantêzê" (Foto: Armanc)

yina wan ya li welat dinêrin. Rewşa wanî welat, ekonomîk, sosyal, di mal da, li bajar, li gund dijiyan. Yanî rewşa wan a giştî sosyal, kultur, xwendin û ekonomî li welat çawa bû. Ya din ew hoy, sebebên ku ew dehfandin ku bibin multeci çî bûn. Ji ber ku viya tesîrek gelek mezin li ser rewşa însanekî dike, ku qerare bide bibe penaber. Ji ber ku viya biryareke ne hêsan e ji bo her însanî. Gaveke gelek mezin e di jiyana însanekî da. Li ser wiya hîpotezê me heye, ku sebebên dehfandina însanekî ku bibe multeci tesîrê li ser jiyana wî ya li wî welatê têda bûye multeci jî dike. Û li jiyana wî ya rojên pêş jî. Ev li alîkî, ya duduyan, em dinêrin bi rê da, berî ku bigihên wî welatê ku wê lê bibin multeci çî bi serê wan da hatiye? Ji roja ku derketine heta ku gihane wî welatî, çî zahmetî dîtine, çiqasî xwe veşartine, çiqasî zahmetî dîtine ku pasaportê bistînin, yan bi qaçaxî bêne derva? Çûne welatekî din, li wî welatî çiqasî zahmetî dîtine? Çawa û çiqasî deyndar bûne? Di hêla hissî da, di hêla ekonomî da di gelek hêlan da heta ku karibûne xwe bigihînin welatekî. Dûra em li wê dinehêrin, roja ku ketiye wî welatê ku dawa îltîcayê kirîye û li vir em behsa Swêdê dikin. Li ser sînor çawa bû, muamela polîs di gel da çawa bû, tehqîqata di gel da çawa bû, dîtina wî li ser wan pirsîyarên polîs çî ne? Ewe jî dîsa hîpotezek me li ser heye. Paş wiya li gora vê reforma nuh, qerar hatibû stendin ku piraniya wan divê biçin qampan. Em gişt, dizanin jiyana di qampan da, di gel ku qampên vira mumkûn e ku li gor qampên welatên din gelkî cuda bin. Ne çadir in, ne kollektîf in, lê dîsa jî rewşeke ne xweş e. Însan 6 mehan, 7 mehan salekê, sal û nîvekê, du salan di nav qampekê da bê kar dimînin, musaada wan dernakeve, di rewşeke nerehet da ne. Em dixwazin bizanibin mana van multeciyan di van qampan da di wextek wilo da çiqas tesîrê li ser wan dike. Îcar, paş ku ji qampê tèn komunê, belediyê, li wir êdî em di nav komunan da li wan dinêrin. Ku êdî jiyaneke normal birêva dibin. Di vê jiyana normal da ,

xwendin, kar, xanî, çûna zarokan mektebê, xwendina wan a zimanê Swêdî, di hêla sosyalê da, di hêla kar da, di hêla wexta vala da em li rewşa wan dinêrin. Me 5 yan 6 demên jiyana sosyal hilbijartiye, kar, nexweşî tedawî, lînerîna zarokan û wexta îstîrehetê em di nav komunê da lê dinêrin. Em dixwazin bizanin ku multeci çend sal jê re divê heta ku karibe awakî normal jiyana xwe bi rêva bibe û têkeve nav vê civaka vira.

Lê malesef ji ber ku ew hukûmetên hakim in, milletên bîyanî ne, wexta ku behsa ilmî tèn kirin, bi awakî baş nayê kirin, yan armanceke wanî taybetî tède heye... Tecrûba xelkê me û meselên ilmî û lêkolînen ilmî bi vî awayî kêm in. Ez nabêjim tune ye, lê kêm in. Me hinek zahmetî dît. Lê baş çû. Ez hêvîdar im ku wê netîcak gelekî baş bide.

Proja me gerek di Temûza 1989'an da xelas bibe. Li ser van meselan 6 kitêb wê bîn belav kirin. Lê ez dixwazim du meselan gelek jî ronî û eşkere bikim. 1) Di wan kitêban da navê tu kesî nayê nivîsîn, yanî ew interwiyên ku tèn kirin tenê li cem min dimînin. Tiştê ku hatiye gotin bi giştî, dibe parçek ji analizên ku tèn belavkirin.

2) Proja me di nav unîversîtê da projeka ilmî û serbixwe ye. Tu girêdana wê bi dewleta Swêdê ra tune. Ne li ser daxwaza hukûmetê bûye û ne jî ji bo hukûmetê çê bûye. Tenê behseke ilmî ye di nav Unîversîta Stockholmê da.

Armanc: Baş e, çend kes li ser vê projê dixebitîn û karîyerê wan çine?

U. Şêxmûs: Di sentrûma me da 12 kes kar dikin. Hukûmetê qerar daye ku profesorekî me wê çê bibe. Serokê wê doçentek e, navê wî Tomas Hammar e. Ku çende salan li ser meseleyên biyaniyan kar kirîye. 4 doçentên din hene. Hinek ji wan sosyal antropolog in, hinek ji wan sosyolog in, hinek ji wan sosyal psîkolog in. Çend kesek ji wan ilmê siyasî xilas kirine. Ji Kurdan ez tenê dixebitim.

(Dom dike)

Çîrok

Eyd, hêdî hêdî dihat. Bi dengê çivîkên ser dîwaran re dihat. Dihât û li quncikê oda me ya xemgîn vedinişt. Me, ji mezinan gelekî zûtir bihna eydê digirt. Wekî ku hewa hîn bêtir dilrehm dibû. Aşûra, bi xwe re qaşîkê pirteqalan dianî. Qaşîkê hinaran dianî. Qeşa rexên wê diheliya. Zibî û zebal ji bin berfê derdiket û li her du rexên wî pisîk digeriyan, naw-naw dikirin, kezeba meriv dişewitandin.

Êdî soba dibistanê pê nedixitin. Di kuçan de berf tunebû. Herî û celb bû. Ji dêlî berfê baran dihat. Em şil dibûn lê me ne sar bû.

Eyd dihat û li qoziyên dîwaran û li hêşinayîyên nûzîldayî datanî. Eyd dihat û xebera hatina xwe bi keldûmana ku ji dîwarên şil radibû, dida me.

Pêşiyê, me bawer nedikir ku eyd tê. Lêbelê rojekê, gava ku spêde em hatin hewşê û me xwest wek hergav li ser berfa hewzê xwe bişemîtin, ji nişka ve em lê dabûn. Me dizanî êdî eyd hatiye û berfa hewza ku me heta navîkê dikşîne nav xwe û me dixapîne, di binî re helandiye.

Bi halê şilbûna heta navîka xwe, em diçûn odê û bi tirs û lerz di pişt perdê re me xwe nişanê Dayê dida da ku halê me bibîne.

Ji serma û tirsê em dilerizîn. Tirsê me ji wê bû ku nebe nebe Bavo fahm bike û ev dayîka belengaz bû ku şalê me diguherand û di berêvkê de ji ranên me diquncirand û li serê xwe dixist.

Em dilerizîn. Ji ber derên xwe yên êşandî û reş û şînbûyî em diketin heyret û dehşetê û me qîjîn û nalîna xwe di sînga xwe de di-tepisand. Dayê bi xwe jî bi wê eziyet û jana di me derbûyî, diêşiya û ser û ruyê xwe dipencirand.

Lê çibûna jî nebe nebe Bavo fahm bikira. Ku em bişewitiyana, ku em biketana û cîkî me bişikiya yan jî me tiştêkî wînda bikira nebe nebe Bavo fahm bikira. Ev xemwara dayîmî Dayê bû ku bi gotina wê her qehr û qotîkê dadiqurtand û di hundirê xwe de di-tepisand.

Û eyd bi vî awayî dihat.

Dayê ji bo me heryekî mistek genim û nîsk ji bo şilkirinê dixist uskurekê, paşê li ser sêniyekê radixist ku zil bide. Her roj me lê dinihêrt û guhdariya dengê hilma genim û nîskan dikir.

- Pis...fis... pis...s...

Bi şevan, Dayê dest bi pînekirinê dikir û ji Bavo re digot:

- Wek ku 'erd eşkere hilma xwe bide, hii!

Bavo, wek yekî ku ava sar bi serê wî de bûbe, bi qelûna xwe çena xwe dixurand û digot:

- Ha. Ee, e kişandiyê.

Û em hemû bêdeng diman. Bêdengiyek wîlo ku me dengê nîskan dibihîst.

- Pis... fis...pis...s....

Her şev me qumberên xwe dibir ber guhê xwe û dihejand, deng ji wan derdixist. Me dixwest ji pişt dîwarên xilîkî en qumberan, li hundirê wan binihêrin. Me ji xwe bi xwe re digot:

- Bira çiqas buye! Hema hema tije buye!

Perên qumbera herkesî ne ku yê wî bûn. Salê carekê divê ji bo yekî kinc bihata kîrîn, ji bo kesê ku kincên wî ji yên hemuyan bêtir pînekirî bûn.

Bi şev, di binê kursiyê de, li ser kîrîna kincan em bi hev diketin.

Kurepista Ekber dihat bihîstin ku digot:

- Ez dibêm Esxer, îsal ê min e ha! Birê mi...

Û Esxer piçek bi lavayî digot:

- Ma par ê te bû birê min, qey naye bîra te? Îsal ê min e, dixwazî em pînen xwe bij-mêrin.

Biyok

'Elî Eşref Dervîşyan

Paşê, Ekber û Esxer dest pê dikirin dijmartin. Bi pirrbûna pînen xwe Esxer qezenc dikir lê dîsa jî pitepit û kurepista wan dihat bihîstin.

- Pist...pist...par...pist...pist..

- Wişş... pîne..wişş...

Dawiyê, ji nişka ve kursî pêt dihejiya û dengê xîrîn û ufîna yekî ku dest li qirîka wî hatibe şidandin, dihat. Dayê diqîriya:

- Ya Hezrefî Ebbas, hevdu xeniqandin!

Bavo hema kulmek li lihêfa alî Ekber û Esxer dida û kurepistê dida birîn.

* * *

Rojekê em li dora hev runiştin. Me qumbere anîn. Dayê ji ya xwe anî. Çar qumbere bûn. Dayê bi tevşo şikandin, çend caran perê wan hejmartin, paşê bi şik li min nihêrt. Perên min ji yên hemuyan kêmtir bûn. Ez hînî rîya pere ji qumbere derxistinê bûbûm.

Şayî ket nav me. Ew xemgîniya daîmî ya ku wek tayekî reş misêwa li ser lêvên Dayê bû, êdî nemabû. Dayê pere xist guçê çarşeva xwe û em bi hev re çûn çarşiyê.

Ca'de çi xweş bû! Dikanên ku kulîçe dipahtin... Çi bihnen xweş! Kulîçên rûnê nivîşk. Rengo-rengo ava meywan, tîrş û şêrîn, benîşt. Min di dilê xwe de digot:

- Eger ez mezin bibim, bi Xwedê ez dê perê xwe gişî bidim bi kulîçên rûnê nivîşk.

Min ji Ekber re got:

- Ku tu mezin bibî tu perên xwe çi dikî?

- Didim bi tîrş û şêrîn. Qesem bi navê Îmam Rîza, her şev ez diçim sînemê. Her şev...

Ava ku bi devê wî ketibû daqurtand û pê re gezek li perçê nanê ku bi xwe re anîbû xist, ji min pîrsî:

- Bira em kengî mezin dibin?

Min got:

- Divê meriv pîrr bixwe ku zû mezin bibê.

Ekber bi bêhêvî got:

- Ku wiha be, em tu car mezin nabin. Ay dayê, ay!

* * *

Em gîhaştibûn dikana çakê û pantolan. Dayê bi dikandar re qise kir û Esxer nişanî wî da.

Dikandar wisa bi diqqet li Esxer dinihêrt, te digot qey heywanek kovî dîtiye. Piştî lênihertina bi diqqet, ji alîkî dikanê şivek kişand û pê ji qatîyayê dikanê qatek çakê û pantolên piçûk danî xwarê.

Esxer bi alîkariya Dayê çakê û pantol li xwe kir û du-sê kulmik jî ji dayê xwar. Gava ku qomçên wî qefaltin, wek ku Ekber dest di qirîqê xe bişidîne, xirexir jê hat.

Dayê berê xwe da dikandar, got:

- Birawo, ev pîrr teng e û ne xweşik e jî. Yekî din bîne. Niha wê zarokê min bixeniqîne.

Dikandar dîsa bi serê şîva xwe kinc li qatîya daleqand, ji alîkî de jî çilmîka xwe bi milê xwe paqij kir û ji qatîya bedlek kincê din anî.

Rengê vî çaket û pantolî ne xweş bû. Xuya bû Esxer nedixwest em wan jê re bikkirin. Gava ku Dayê çakê lê kir, wî destê xwe di mil re nekir, girmilekî xwe pîrr

zêde bilind kir. Her ku dayê bi zorê girmilkê wî nizim dikir, Esxer dîsa bilind dikir. Du-sê kulmik ji Dayê xwar. Dayê bi hişkî li girmilkê wî yê bilind dixist, her du alî dibûn yek lê dîsa wek berê yek jê bilind dibû. Esxer zikê xwe dinepixand da ku qomçe neyên girtin, hîn qomça wî ya dawî negirtibûn ku xirexir jê dihat.

Li ser daxwaza Dayê vî bedlî guhartin. Min û Ekber me di bin çavan re li dikanê dinihêrt. Çi çakê û pantolên xweşik! Li gor min, li gor Ekber. Jinên din jî ji bo kîrîna kincan, bi zarokên xwe re hatibûn.

Ji nişka ve qîjîn bi Ekber ket. Qîjînek wiha ku wek bişewite yan dûpişkê pê ve dabê. Herkes nerehet bû. Destê dikandar lerizîn û ji jor de çakêtek bi ser serê wî de ket. Bi tirs em ber bi Ekber çûn. Hat fahmkirin ku ji zarokan yekî keys dîtiye û gezek li nanê destê Ekber xistiye. Me got qey destê wî gez kiriye lê na, gez tenê li nan xistibû.

Lawik, bi halê xwe yê ricifokî û reng lînemayî sekinîbû û bi zorê nan dicût. Diya wî hema bi hêrs şilmaqek lê xist, ruyê wî yê zer kir wek gulek sor û dû re rakir û li erdê xist, şalê wî şeçitand û bi diranan rana wiya spî ya bêxwîn gez kir. Dayê bi hêrs bi ser jînekê de qîriya:

- Çima tu li kurik dixî diya min, ma ku fur bû, çi kir? 'Eyb tê de tune!

Dû re berê xwe da Ekberê ku ji vî sahnê tirsîyabû û bi xişim got:

- Tufî li te be! Hey nankor! Çi cîriya! Goştê nanê te xwar?

Jînek bi ser kurê xwe de qîriya:

- Hey parsekê birçî! Ez dê hûrê te bela kim! Ma êvarê wê bavê te neyê malê? Ez dê te teslîmî wî kim, bira şîşa sor di zikê te ra ke!

Pariya nanê ku di xweziya wî geriyabû, di bin piyan de pelçiqîbû.

Qîr-wîr qedîya û li ser daxwaza Dayê dîsa çakê û pantolek ji jor hat danîn. Li gor dilê me bû. Em vegeziyan malê.

* * *

Me çakê û pantol li dîwarê oda xwe daleqand. Esxer, serê seetê carekê diçû sindoqa me ya piçûk dianî, datanî bin lingên xwe û bêrikên çakê xwe dipeland. Heta bi şev gava ku em hemû di xew de bûn, wî dev ji çakê û pantolê xwe berneda. Di bêrikê xwe de kaxezek ku li ser "36" nivîsandî bû, dîtibû. Ekber vî kaxezê jê dizî û çend roj her li ser wê pev diçûn.

Esxer digot qey ew kaxez divê her pê re be. Perçekaxezêke din peyda kiribû, li ser "32" nivîsandibû û xistibû hundurê bêrika xwe. Lê ev ji ya din ne xweşîktir bû û Esxer timî li mahna digeriya û ji Ekber şilmaq dixwar. Sed carî zêdetir bêrikên xwe pelandin.

* * *

Şeva eydê, bi bihna birinca şuşî, bi bihna xwêdana canê keçikan re dihat. Di wan şevan de dengê axîne dihat. Dengê axîne wek darek şikokê ya mala cîranan bû ku her dibişkivî. Dengê axîne wek çiyayê Pirrawê be ku berfa wî heliya be û bûbe av û dengê axîne wek ku Dayê be.

Dengê babet babet patpatikan û fişekên

hewayî yên ku rengareng şewq didan, şeva bajêr tevlihev kiribû.

Şeva eydê, ji bo min pîrr dilşikên bû.

Em li quncikekî odê rûdiniştin. Bavo cixare li ser cixarê dikişand. Dayê ji ber karê rojê westiyayî bû, vir de wir de hildipekiya û birinc dineqand.

Bavo li me nedinihêrt. Serî di ber de bû. Timî paltoyê xwe diavêt ser milê xwe û di quncika odê de çarmêrkî rûdinişt. Diponijî. Li derva fişekên hewayî, li tariya esmên xêz dikişandin. Dengê qîr-wîra zarokan bilind dibû. Min û Ekber û Esxer, me hêdî hêdî û bi dizî xwe dikişand piştî cama pencera odê. Me bihna xwe di hundirê xwe de digirt û zoq li derva dinihêrt. Me xwe ji bir dikir. Bi fişekên hewayî re serê me jî ber bi esmên bilind dibû, wek ku em bixwe wan biavêjin. Min digot:

- Ew, ewa bi stêrk a min bû.

Ekber bi kêf digot:

- Ewa han jî a min.

Û Esxer xwedî li fuzeyek bêstêrk derdiket. Me li ser wan şert digirt ka kîjan bi-stêrk in, kîjan bêstêrk. Şertgirtin bere bere pêş de diçû. Bihna me ya ku me di hundirê xwe de hefs kiribû, derdiket û nişka ve Bavo diqîriya, em ditirsandin, dixwest ku em ji pencerê dîr kevin.

Em bi lez vedikişiyen ciyê xwe. Bi dengê fişekên hewayî ku ji ser riyên dîr yan nêz dihatin û li malan û kuçan diteqiyen, em kêfxweş dibûn.

* * *

Eyd bû. Hingî me xwar, zikê me êşiya û me lêdan ji xwar. Me qumberên nû kîrîn û em li benda sala ku tê sekinîn, me digot hela ka dora kê ye.

Hingî hustukura çakê xwe Esxer hişk bû, dora stûyê wî sor bûbû.

Tatîl pîrr zû diqediya. Em li binê bêrîken xwe digeriyan, me firdikên kulîncan ku tevî mû û gemarê bûbûn, derdixist û bi hesret dixwar. Dayê ji Esxer re hustukur dirût û stuyê wî ji birînbûnê xelas kir.

Em di şevên dawî yên eydê de rûdiniştin, me zû-zû dersên xwe çêdikirin, em digiriyan. Girî ji bo rojên ji destê me çuyî, ji bo şêrnayiyên ku êdî tunebûn, ji bo te'tîla derbasbuyî û ji bo dersên nenivîsandî.

* * *

Ji nû ve çûna dibistanê dest pê kir. Kursî êdî ne di nav odê de bû. Wekî ku em tiştêkî wînda bikin. Bavê min êvaran di quncikeke odê de rûdinişt û şîrên Baba Tahîrê 'Uryan dixwend.

Çend roj bû ku Esxer xwe ji me vedişart. Bi dizî dihat-diçû, bi kesî re pev nedîçû, henek nedikir. Wek alîkî wî felc bûbe, kitêba xwe ji kêlekekê digirt û dihat malê. Kesî nizanîbû çakê xwe datîne ku. Mîrûzê wî tîrş, ew bi xwe xemgîn bûbû, reng lê nemabû. Bi me re kêmtir qise dikir. Du-sê caran dayê gotibû bira çakê xwe bîne da ku bişo lê wî tim gotibû "hustukura min paqij e".

Rojekê, gava ku ez ji dibistanê dihatim, min ji hevalên sinifa Esxer, Husên dît.

Xwe gîhand min. Bi hilkehişk û bi lez got:

- Birê Esxerî, tu zanî çi bi Esxer hatiye?

- Na, ez nizanîm. Zû bêje, çi buye?

Li dora xwe nihêrt û bi dengê piçek vin-evî got:

- Esxer biyokek gir kîrîye, xistiye bêrika xwe. Ev hefteyek e ku ji bêrika wî demayê. Gava ku di sinifê de diçe ber textê reş, kitêbek an defterekê bi xwe re dibe û dide ber bêrika xwe. Biyok pîrr gir e.

Dûmahîk r.11

helbest helbest helbest helbest helbest helbest helbest hel

Şaîrekî Kurd

Ebdilrehman Mizûrî

Ebdilrehman Mizûrî sala 1948'an li gundekî dorhêla Dihokê ji diya xwe bûye. Ew li Kurdîstana Başûr di nav şairên çerxa me de şair û niviskarekî gelek bi nav û deng e. Wî, li Universita Bexdayê beşê coxrafayê xwendiyê.

E. Mizûrî hîn ji biçûkatîya xwe bi edebiyat û zimanê Kurdî mijûl bûye. Gelek nivisar û lêkolînên wî, yên li ser edebiyat û nemaze li ser helbesta klasîk a Kurdî, bi zimanê Kurdî û Erebi di rojname û kovarên Kurdî û Erebi de çap bûne.

Kitêbeke helbestan a E. Mizûrî bi navê "Ji Evîna Çirayên Kevin" çap bûye. Ew helbestên xwe bi teşê nuh dinivise; di helbestên xwe de bûyer û çirokên folklorîk bi hawayekî hostatî bi kar tîne. Helbestên wî li herêma Behdînan gelek belav bûne û pîranyaya xortan wan ji ber dîzanin.

E. Mizûrî nuha li bajarê Dihokê mamostetîyê dike. Em li jêr sê şîrên wî helbestvanê Kurd pêşkêşî xwendevanên Armançê dikin.

JI EVÎNA

ÇIRAYÊN KEVIN

Xanî

Memo! Memo!
Esman bi moran û temo
Rabe tu tîrsa mîr neke
Bîrhatina reşçavên Zînê ji bir neke
Perda te bo zavayîniyê çandî û vedayî:
Evroke kal û pîr neke.
Rabe Memo! Tîr û kevanên xwe rake
Tev daristan û kizên me, ji tarî û hova
Vavêre, mişt çira ke
Zîn ya îxsîr û bende ye
Bejna wê ya şîrîn û şeng
Wekî takê rihanokê
Di ber textê singê xwe re ke
Di ber textê singê xwe re ke

Cizîrî

Selma! Selma!
Rast e, fîraqa min û te
Çirokê gelek dirêj û bê bin e.
Germiya çav û peyvên te
Ji mêj were ne ya diyare û ya win e.
Bila, hîla û bira min î.
Dava ter a bilûr û tembûra min î
Ez û tu wek ava derya û rûbaran
Dê gihîn êk û bo min î.
Ne bêje Sofî bo eşqê çî bê jîvan
û bê soz in,
Tev pelatink û perwane ji me fêr bûne
Di guriya çavên king û şeng ên zeriya de
xwe bisojin, xwe bisojin

Teyran

Hey av û av
Hey av û av
Te dil teji raz û sir e.
Teji gerdav rast te hene
Di berperên çerxê bistê de
Bo naneka sotî û xav
Xwe bikin tajî bo xelkê
Bikin pêlav

Herîrî

Perixanê! Perixanê!
Şîr neman, min bo çavên te neristîn
Agir neman, sexmerat geşîya rûyê te
ne perestim.
Jinişkê ve sibera te l'me wergeriya.
Lewa perîşan û pest in.
Perixanê bizivire ve
Maziçînên mazîka me l'hîviya te ne,
Mel û kıvanên zevîka me l'benda te ne
Bizivire, melokên me bike genim
Xwezîkên me bike baran, bike şewnem
Da e' jî yar
e' bejna te ya şîrîn û xav tîr bikenim,
tîr bikenim.

ÇEND WÊNEYÊN SAVA

Ronahiyê carekê gote tariyê.

Were bo te çavên gês,
têr binêre l'bêjnên keleş
Tarî tîrsinok e, revî
Weke qolên çekçekilan, kete şkefta
û dar û devî

Min wê gavê zanî eger;
Zilek bi tinê xwe b'sojitin, bo rastiye
Milletek dê pê bit xenî
Tarî dê j'ber mişext bitin
Û êdî nakit repinê.

Mêwa tirî, carekê gote stirî;
Ger tu nanê jaran nebî
Fêkiyê rêbaran nebî
Sibera şengebêriyên waran nebî,
Meya lêvên hevrê û dildaran nebî.
Baran nebî,
Baştir ew e, her tu nemînî
Û tu nebî, her tu nebî.

Spêdeyekê rûbarî gote aqarî
Piştîêşim, natebitim,
Hevsarê çûkan dikêşim.
ewrên esmanî d'givêşim
Da baran bêt û av bidim
Zevî û axa
Da şîn bikim hîvî û daxa
Tu çî nakey
Lewa her pûş û pelexî
Bo som û solên biyaniya
her kelex î.

Ciwankevoka carekê gote çeqûka
Bo we şerm e û fêhêtî ye,
Hemî Gava bîsta we l'ser me ketiye
Ya çuyî çû, ji evro pê ve
Yê ava gundî şelî ket, yan zêlî kit
Wekî kelem û dasiya bi dûv êlê kit
Ger diwêrin, herin navê wî veşêrin,
Yan bes hûn bo ciwankevoka xurt û
mêr in, xurt û mêr in.

Eger ez koçerek bama
û gotbane min: Kewalên xwe bibe, beheştê, biçêrîne.
Beheşt cihê giyyayê şîn e.
Da bêjim ne .
Berê pezî dê dim, zozan û kêriya
Warê nefel û tevriya
Bo nav govend û şergeha şengebiya
Da nebêjin çî warekî bê xudan e,
Xudanên wî ji xwe nagrin, bo xwe bikin
Hewşî û koz û çerwane.

Eger ez çûçîkek bama û gotbane min
Here hêlinekê dane.
Her da zivirim, li giş qulaçên dinê çewirim
Dûmahiya darmaziyeka serbilind a
betenokê te welato; bo hêlinê,
bo tozgevizka vê jînê hîlbijêrim, da hîlbijêrim

Eger ez nêrgizek bama û gotbane min
Here binve d'qafkekê de û
Xwe bihejîne û vira dane, di nav
dîwan û kûçkekê de.
Da bêjim ne
Mala min j'wê derê bar kin,
Bejna min a şeng û zirav
Di ber toq û biska bêriya vî gundî re xwîl û xwar kin.
Ger şivan hat, da bileyizit j'keyfa de
Eve sed cara xweştir e.
Ji dîtina tilgeniyên, di nav text û telar û kûçka de.

Eger ez şaîrek bama û gotbane min;
Here hozanekê birêse, bistire mîna bilêse
Da ez çî kim
Da qebqeba kewa berdim,
Derewên darkoka birim,
Wekî bazirganê dilsoj, gula kirim
Serevraz, berew jêhel bo gopîtka jêhatî ya rastiye firim
Eve ye ristka hozana
Eve ye tîra kevana.
Da bizanin, bo hetavê, bo ewa bûka çiravê
Çitov dildarekî çir im, çendî çir im.

Eger ez rûbarek bama û gotbane min
Ka navê xwe j'me re bîne, ka hewîya xwe
j'me re bixwîne.

Da bêjim; Ez
Rûbarekî xudan pêl im,
Qira ku ava min bidizit, bo nahêlim
Tu bizane; her hîvîyeka xelkî firot,
Her Memo yê d'gel Zîna xwe nebûye cot
Her Hisênê d'Kerbela de av negihîştîyê vexwit
Her bîrsiyê l'qoçaliyê tîbla d'mêjit nav mişot
Her sêwiya l'qesra axayî neşetê kaşo û cilka bişût.
Lê kenarên xwe ez av didim

EGER EZ

Bo maçîkirina rojeka pîr ron û gês,
Ez pal didim, ez pal didim.

Eger ez derwêşek bama û gotbane min
Wekî teyrê mest û serxweşê nav refê
Hîlo, hilavêje defê.
Da bêjim ne;
Me jî veda ew berperê qirş û kefê
Ezê rabim, lawikekî nû j'we re xwînim
Keziyên Xecoka Silivî ji dil vehînim
Tembûra Feqiyê Teyran bo pizoka
Bo bitanok û kevoka çak şarînim,
Wekî xurta, ava vî gundî serevraz
Bo serekaniyê zivirînim.
Zevîka ade kim, şe kim
Tev dergehên dayexistî
Bo xatûn tîroşkê vekim
Ew landika nav daye min
Ew dara sîtav daye min
Ew kaniya av daye min
Dar û bera tê wer nakim, tê wer nakim

Eger ez kaşoyek bama û gotbane min
Bo çî te pişt ya çemiya ye û xwaro ve
Piştî xwe rast ke, hîlo ve
Da bêjim ez
Bo çî xemên pirteqalên cinîka Mehmûd Derwêşî
Bûne gulwaz û tilove.
Bo çî werzê XANÎ ji dil perjan kirî
Herî bê dan û bê tov e.
Ew buhara NERÛDA yî pal daye nav, xirt û şov e.
Xanima dîlbera LORCAY j'nav defterka şîrên wî
rabû û çû ve

Lewra piştî min a qûf e û rast ve nakim
Yan dê mirim, yan lîsekê bo dîkilên sibehê
dê ava kim, dê ava kim.

Eger ez şahînek bama û gotbane min
Lo şahîno, xemkomkero, xemcemîno
Çima dengê te nayêtin
Takê ku te dadeye ser, na bilind bît û d'hejiyitin
Da bêjim ez
Teva barana dengê min çik nebûye û her dê hêtin
Ji mêje bapîrê min gotî: "Cûka av lê çuyî carek,
de her lê çît û dê zêtin"
Evîna cama dilê me mişt kirî ne xwar dibe û ne tê rêtin.
Ew mîhrîbana Berwarî hindî şev ya dirêj bitin
Sipêde meşka xwe dê kêtin

Ne bêje min mêw êdî nadite tirî
Ne bêje min baz yê ji hêlinê firî
Ne bêje min Derwêşê Ebdî yê mirî
Êdî şepala Edlayê narevitin
Ne bêje min. Ne bêje min.

Tucar û Xancî⁽¹⁾

Arêkerdax: Oskar Mann

Yo tucar bi. Rocêk wurişt we, bazirganî xu girot, şî yo şaristani d' na ro. Şî yo qahwe(qehwe). Onîya veri qahwê di yo hawz esta. Çend tucari ser niştî ro. Wi zî şî nişt ro. Onîya zerey awk ra, yo sûret tede di. Ay tucaran a persa:

- Ina çi suret a?

Tucaran va:

- Ina keynay yo paşay a. Qonaxî yay qahwî ser o. Roc di sa'etî yenna veri pencera, nişenna ro, sûretî yay dano awk. Ma pêrû zerî kotî yay. Ma gurey xu qay yay a terk kerd. Malî ma pêrû qay yay a şî. Ma nêş-kay buwazim (biwazim).

Ay tucari va:

- Mi rî buwazên.

Inin va:

- Malî tu zaf esto?

Va:

- Pancas hanzar malî mi esto.

Şî, paşay ra waşt. Paşay da ci. Malî yi pêr tira gurot (girot). Çend serî ũca vinert. Rocêk va:

- Ez şinna wilatê xu.

Vistorê yi tira va:

- Meşuwe! Mi het vind!

Va:

- Çare çinyo, ez şinna!

Vistorê yi çewras (çewres) qatir mal bar kerd, da ci. Şawit wilatî yi. Ciniyê xu û malî xu girot, şî. Di serî vî-nert, rocêk ciniyê xu ra va:

- Ez o şinna tucarey.

Ciniyê yi va:

- Şuwe!

Wurişt, malî xu qatiran bar kerd, şî. Resay yo şaristan, malî xu berd xan

d' na ro. Ewnîya xancî ame het, va:

- Merheba! Ça ra yenni axa?

Va:

- Ez ama tucarey.

Şand bi. Tucari amey pê ser. Inî tucari jû (yo?) dis-mali cinî yi day bi ci. Vistîbî xu cieb. Cinî yi kot vîri, dismal vet, ewnîya tira. Yo ax ant, vist xu cieb.

Xancî va:

- Ina dismalê dostê min a.

Tu ça ra arda?

Yi xancî ra va:

- Teres! Dismalê cinî min a!

Xancî va:

- Ez (û) ti ma şart(şert) kennî. Ez şinna keyî tu. Eger mi yo nişanê ciniyê tu ard, ti inî malî xu bidî mi! Ciniyê tu xu ra dostê min a. Mi g' niard ez inî xanî xu piya malî ya dano tu.

Ard ana şart kerd. Xancî

wurişt şî kiye. Şî veri berî, ber kuwa. Beslima amey pey berî. Des altunî day ci, şî. Roc (roj) bin hancî ame, ber kuwa. Beslima amey pey berî. Vist altun vet, da ci. Beslima va:

- Ti kam î?

Va hal-keyfîyet mi ana wo.

Beslima va:

- Ti vanî se?

Yi va:

- Paçey (paçi) Xanim ra yo parçe tira biki, mi rî biya! Çewras altun dana tu!

Beslima şî zere. paçey Xanim ra yo felqe kerd, ard da yi. Girot û şî. Şî mêrdey Xanim het. Aw felqe mot ci. Tucari ewnîya tira; raşt a. Xancî malî yi pêrû tira girot. Xizmekarî xu şawitî kiye, va:

- E zî nîna, Xanimê xu ra vaciye "inî çi gure tu mi kerd?"

Xizmekarî şî kiye. Tucari veşan mend. Şî, yo keleşî rî şagirtey kerd. Xanim xizmekaran a va:

- Şorên keyî babî mi! Mi rî hîris (û) now xizmekaran bişaw!

Xizmekarî şî keyî babî yay, va:

- Keynay(kênay) tu hîris (û) now xizmekarî tu ra wazenna.

Day ci, yin girotî amey. Xanim wurişt, kincî camêrdan girotî pira. Hîris û no xizmekarî girotî, şî xanî ay xancî. Xancî şand ame het, va:

- Axa bê ma xomar bikim!

Xanim va:

- Yo şartî min û tu esto.

Ma şart bikim badî co ma xomar bikim!

Xancî va:

- Wa bo!

Xanim va:

- Ma reqî bûrim! Kam hê veri bi serxoş, awî malî xu bido ay binî!

Şawit reqî ard. Xanim xizmekar ra va:

- Şuşo yo dek' bidî yi, şuşo yo bidî mi!

Xizmekarî kerd de, da ci. Xancî bi serxoş, kot. Xanim timanî xancî vetî, morê xu kerd sur, na paştî ya. Wurişt we. Xancî va:

- Kam hê veri serxoş bi?

Xizmekarî va:

- Axay mi hê veri serxoş bi.

Xancî va:

- Malî tu ez gienna.

Xanim va:

- Ez qawul nêkenna! Ti

koley min î. Çi malî kolî bibo (ê) axay o. Ma şime şer'et.

Şî miftî het, persay. Miftî va:

- Belê! Çi malî kolî bibo (ê) axay o.

Xancî va:

- Ez koley tu nîya.

Xanim va:

- Paştê xu ziti k'!

Kerd zit. Miftî ewnîya morê xanim ginaw o piro (pirue). Miftî va:

- Malî tu çi bibo (ê) axay o, ti zî koley yî.

Xanim amey, malî xancî pêrû guret (girot), qatiran bar kerd, xancî best, girot şî. Kiştay şaristani d' na ro. Xizmekar şawut çarşuy, va:

- Şuwe (şo) axay xu ca ki!

Xizmekar şî, çarşuy d' gëra. Ewnîya axay yi ha w' dikanî yo keleşî di şagird o. Şî het. Yi xizmekar nêşinasina. Keleşî ra va xizmekarî:

- Taynî goşt bidî inî şagirti xu! Wa bigiro, biyaro axay mi rî!

Keleşî tayn goşt da şagirt, ard axay het. Xanim ewnîyay tira, şinasina. Va:

- Bê mi het, xizmekar vind!

Va:

- Ez yenna.

Firaqê keleşî berd day ci. Ame xanim het. Kincî temiz day pira. Yo astor da ci. Nişt we şî. Xancî z' ha w' tey o. Şî kiştay banî xu. Mêrdî va:

- Ez nîno.

Cinî va:

- Qey nîni?

Va:

- Mi tobe kerdo.

Va:

- Ti (tu) qey tobe kerdo?

Va:

- Ez tucar biya. Rocêk mi malî xu gurot, ez şîya yo şaristan. Şîya xanî inî xancî. Min û xancî ma şert kerd. Va "Ciniyê tu dostê min a". Mi va "Şue keyî mi! Yo nişanî cinî mi tu ard, ez malî xu dana tu." Xancî şî keyî mi, ame, yo felqey paçey cinî mi tey o. Malî mi mi ra guret, ez têna menda. Mi xizmekarî xu şawitî kiye. Ez şîya dikanî keleşî di mi xizmet kerdîyen. Ti amey ez arda. Hettan itia (itya) ez ameya, cu wa wet ez nîna. Mi tobe kerdo.

Axay didî qamçî day pîrue, girot berd kiye. Xanim şî cuwar (cor). Kincî camêrdan vetî. Kincî xu guret

pira. Xizmekar ra va:

- Venda axay xu bidî, wa bêro cuwar (cor)!

Xizmetkarî ven da, ame cuwar(cor), va:

- Ti qey mi ra hêrs bi.

Va:

- Ti zana tu çi gurey kerdî.

Va:

- Mi gurey nêkerdî.

Va:

- Qahweci (Xancî) dostî tu yo.

Va:

- Venda ci di!

Venda ci da. Qahweci ame. Xanim va:

- Xancî, raşt vac'! Tu felqey paçê mi ça ra berd?

Xancî va:

- Ez ameya pey berî şîma, mi ber kuwa. Beslima amey

teber. Mi çewras altun da ci. Amey, felqey paçey tu tira kerd, ard da mi; mi zî berd mot mêrdey tu. Malî yi mi ci ra girot. Mi botan tu kerd.

Xanimi mêrdey xu ra va:

- Inî Xancî ber ciyer (cêr)!

Beslima z' ber het! Hur dîni piya sera (sare) bibirn!

Xancî berd ciyer, beslima z' berd het. Hur dî sera birnay(2) .

(1)Namey na hikaya (Tucar û Xancî), ma pa na.

(2)Bewni: Karl Hadank-Oskar Mann, Mundarten der Zaza Hauptsächlich Aus Siwerek und Kor, Berlin, 1932, r: 327-330.

ŞALAGI

Keyew vilakewte
binê potînan di.
Ceniya vêkanaya zacilana vîyay
mêrdê, nê perraye koyan ra
nê pey beran di
berpa û pepûk,
nê pey hewt koyan û hewt royan di.
Ha laj, ha keyna
zar û zêç,
çimzîçin û enuşk û veşan
him warbay, him virran
pergende wû nezan
mendê miyanê tencan û siloyan di
zey sêkurran.
Gege şonê mekteb,
maya şîma bimiroy leyro,
piy yîni zî şîni esker!
"Ne mutlu...ne mutlu...." vanê
"Varlığım varlığına armağan"
bêvind, tarî ra tarî.

"Varlığım varlığına armağan"
ey mîlîtano çaretokerde!
Hey gidî dey!
La gurey şarî!
Hezeki vanê,
tay wenîştê na dinya,
bara ma wegîrotîş.
Bi çarebê şîma, bi namê Hûmay!
Mêrdim hêrsan ver xint bo zî
lal û tat
û kerr û gêj bo zî
kijj!
Dişmen kesî rê nêdejeno.
Wardoxê para to,
werey nêgeyreno to rê.
'Elem eşkara
wegîrotîş û ronayîşe şalagî ma dest o
ma nêronay, ma...
qey ma nêronay?

Raşt ma vanîm,
hêvî gelan ra nêbiriyêna.
Belê.
Ki ena w
nik û newe ra bewnê dor û dormar
û der û cîranan!
Hêvî nê biriyêna
çimê yê wardo,
zanî şarî heme şalagê xo ronay!

Malmîsanij

Şerê Îran û Iraqê rawestiya lê kuştina Kurdan berdewam e...

Hesen Mizgîn

Li her çar aliyên dinê lihevhatinên bi hevî çêdibin. Li Afrîka guftugoyên di navbera Angola, Afrîka Başûr, Kuba û DAY, li Amerîka Latîna plana aştiyê di navbera Nikaragua, Kosta Rîka, Guatemala, El Salvador û Honduras, li Asyayê têkiliyên di navbera Vietnam, Kamboçya, Tayland û muhalefeta Kamboçyayê de û lihevhatina di navbera Afganîstan û Pakîstanê de heviyek nû didên gelên dinê. Lihevhatina navbera Îran û Iraqê jî lihevhatinên jorin bêtir bala gelên dinê kişand ser xwe. Hemû hêz û dewletên aştiwxwaz kêfxweşiya xwe jî vê lihevhatinê re diyar kirin.

Helbet wek gelê Kurd em jî ne li dijî vê lihevhatinê ne. Ji ber ku şerê herdu dewletên metintgehkar li gel zirarek mezin dida gelên her du welatan, li ser axê a Kurdistanê dibû û bombeyên ku dihatin avêtin gelê me pê dihat kuştin, bi sedan mal wêran dikir. Ma gelo piştî vê lihevhatinê dê ev qetlîama jî holê rabe? Bî ya me na, ranabe. Ji ber vê yekê em Kurd jî alîkî de jî jî vê lihevhatinê ne kêfxweş in.

Hem Îran û hem jî Iraq Piştî rawestandina şer wê bixwazin aboriya xwe rast bikin û berê xwe bidin bazara çekên modern. Wê her du alî jî di demek kurt de ordiyên xwe bi çekên modern rapêçin. Û bi van çekên modern wê berê xwe bidin Kurdistanê. Bila tu kes nebe ku filan dewlet jî ya din çêtir e. Ji xwe her tim wexta ku fersend ketiye destê dewletên kolonyalist jî her carê zêdetir û hovtir êriş birîye ser gelê Kurd.

Helbet nuha dê bête gotin; ma parti û rêxistinên me bi van tiştan nizanin? Belê baş dizanin, lê belê jî ber hin şert û sebaan car din dikevin lepên dijmin.

Piştî her trajedeyek wisa, bê şik her Kurdekî welatperwer dibêje, "Heviya min ev e ku eva ha jî me re bibe dersek." Dema şerê Îran û Iraqê dest pê kir heviya herkesî ew bû ku gelê Kurd cardin di navberê de ne pelçiqe Kurd dest bidin hev, hêzên xwe bikin yek û welatê xwe azad bikin. Lê sed mixabin ev yek nebû. Cardin bi hezaran Kurdên bê sûc hatin kuştin. Bi hezaran Kurd bi darê zorê dan koç kirin. Îro Îran û Iraq li hev dikin. Gelo bala hemû dinê li ser vê lihevhatinê ye. Wê Kurdên çer bibin û çî bê şerê wan? kuştina pîr ne xema kesî ye?

Dîktatorê Pakîstanê Ziya Ul-Haq mir

Di 17'ê Tebaxê de dîktatorê Pakîstanê Ziya Ul-Haq tevî erkaniherb û hin serbaz û qumandarên xwe û sefirê DAY'ê yê Pakîstanê di qeza belafirê de mirin.

Ziya Ul-Haq di 1977'an de li dijî Zulfikar Alî Butto derbeyek leşkerî çêkiribû û dûre jî Butto îdam kiribû. Ziya Ul-Haq 11 salan Pakîstan wek dîktator û bi qanûnê Îslamî idare kir.

Meriv dikare bibêje ku bi miri-

na Ziya Ul-Haq dinya jî dîktatorêkî din jî xelas bû.

Piştî mirina Ziya Ul-Haq, Xulam Îshaq ket şûna wî. Xulam Îshaq di civîna masmediya de da diyarkirin ku hîlbijartin wek berê hatibû îlankirin di 16'ê Çiriya Pêşîn de bi îştirakkirina partiyên ve bê kirin. Wek tê zanîn Ziya Ul-Haq dixwest hîlbijartinê bê partiyên bike.

Bi kurtayî Namîbya

Nufûsa Namîbya nêzî milyonekî ye. Namîbaya pêşî kolonîya Almanya Fe-

deral bû. Sala 1915'an Almanya Federal jî Namîbyayê derket. Afrîka Başûr ev yek fîrset dît û Namîbyayê îşxal kir. Namîbya jî sala 1915 û vir de di bin destê Afrîka Başûr de ye. Mezinahiya Namîbyayê 824 975km² ye. Ji alî zîreet û cotkariyê ve gelekî dewlemend e. Namîbya jî alî madenên wek uranyûm, çînko, nîkel, zîv, sîfîr(bakîr) û vanadîum pîrr dewlemend e û jî vê yekê jî endustriya dewlemendiya binerd endustriya herî girîng e. Xwediyê şirketa Gesellschaft Rossing Uranium Afrîka Başûr û Almanya Federal e. Ev şirket di aboriya herêmê de rolek mezin dileyize.

SWAPO pêşengiya rizgariya gelê Namîbyayê dike. Serfiraziya leşkerî ku vê dawiyê SWAPO li dijî Afrîka Başûr bi dest xist, Afrîka Başûr anî masa lihevhatinê. Helbet di vê pêşketinê de rola herî girîng tê-

deral bû. Sala 1915'an Almanya Federal jî Namîbyayê derket. Afrîka Başûr ev yek fîrset dît û Namîbyayê îşxal kir. Namîbya jî sala 1915 û vir de di bin destê Afrîka Başûr de ye. Mezinahiya Namîbyayê 824 975km² ye. Ji alî zîreet û cotkariyê ve gelekî dewlemend e. Namîbya jî alî madenên wek uranyûm, çînko, nîkel, zîv, sîfîr(bakîr) û vanadîum pîrr dewlemend e û jî vê yekê jî endustriya dewlemendiya binerd endustriya herî girîng e. Xwediyê şirketa Gesellschaft Rossing Uranium Afrîka Başûr û Almanya Federal e. Ev şirket di aboriya herêmê de rolek mezin dileyize.

SWAPO pêşengiya rizgariya gelê Namîbyayê dike. Serfiraziya leşkerî ku vê dawiyê SWAPO li dijî Afrîka Başûr bi dest xist, Afrîka Başûr anî masa lihevhatinê. Helbet di vê pêşketinê de rola herî girîng tê-

deral bû. Sala 1915'an Almanya Federal jî Namîbyayê derket. Afrîka Başûr ev yek fîrset dît û Namîbyayê îşxal kir. Namîbya jî sala 1915 û vir de di bin destê Afrîka Başûr de ye. Mezinahiya Namîbyayê 824 975km² ye. Ji alî zîreet û cotkariyê ve gelekî dewlemend e. Namîbya jî alî madenên wek uranyûm, çînko, nîkel, zîv, sîfîr(bakîr) û vanadîum pîrr dewlemend e û jî vê yekê jî endustriya dewlemendiya binerd endustriya herî girîng e. Xwediyê şirketa Gesellschaft Rossing Uranium Afrîka Başûr û Almanya Federal e. Ev şirket di aboriya herêmê de rolek mezin dileyize.

SWAPO pêşengiya rizgariya gelê Namîbyayê dike. Serfiraziya leşkerî ku vê dawiyê SWAPO li dijî Afrîka Başûr bi dest xist, Afrîka Başûr anî masa lihevhatinê. Helbet di vê pêşketinê de rola herî girîng tê-

Pirsa Namîbya ber bi helbûnê diçe

Serekê dewleta Kuba Fidel Castro û serekê dewleta Angola, Jorê Eduardos Santor

koşina gelê Angola û leşkerên Kubayê ye.

Lihevhatinê de pîrsa Namîbya herî girîng e. Serekê dewleta Angola Jose Eduardos Santos di prenskonferansa xwe de beyan kir ku pîrsa Namîbya di mesela lihevhatinê de pîrsa herî girîng e û heya pîrsa Namîbyayê hel nebe tu lihevhatin di navbera Angola û Afrîka başûr de çênabe.

Pêşniyara lihevhatinê

Ji bo Angola eskerên Kubayê paşde bişîne 4 şert dide pêş:

- Divê Afrîka başûr jî erdê Angola derkeve.

- Divê biryara 435'a ya Netewên Yekbûyî ji bo serxwebûna Namîbyayê bê meşandin û pêk bê.

- Divê alîkariya DAY û Afrîka Başûr jî UNÎTA re bête rawestandî.

- Divê Afrîka Başûr garantî bide ku carek din êrişê Angolayê neke.

Li Kamboçyayê pêşniyara aştiyê

Di van demên dawî de muxalefeta hukûmeta Kamboçyayê ku li Taylandê li dijî Kamboçyayê şer dike bi hukûmeta Kamboçyayê re li ser pêşniyarekê li hev kirin. Li gor vê pêşniyare divê di demek mûeyen de 100 00 eskerên Vietnamî ji Kamboçyayê derkevin û hêzek leşkerî ya navnetewî ciyê eskerên Vietnamî bigrin. Serekwezîrê Kamboçyayê Hun Sen li dij vê pêşniyare derket û wiha got; eger fraksîyonên Kamboçî di nav hev de li hev nekin hêzek aştiyê nikare rewşê kontrol bike.

Hun Sen di axaftina xwe de beyan kir ku heya sala 1990'î wê eskerên Vietnamî bi temamî Kamboçyayê terk bikin.

Muxalefeta Kamboçyayê bi serokatiya

Pren Sihanuk pêşniyarek din pêşkêş kir. Di vê pêşniyare de ev xalên jêrin hene:

- Piştî ku eskerên Vietnamî ji Kamboçyayê derketin divê hukûmeta Kamboçyayê xwe belav bike û di seroktiya Pren Sihanuk de ji 4 partiyên hukûmetekê muwaqet bête avakirin.

- Ew hukûmeta muwaqet bila hîlbijartîneke nuh pêk bîne, serokê dewletê, aleke nuh û marşeke millî hîlbijêre.

Serokwezîrê Kamboçyayê Hun Sen di beyana xwe de got ku wê komîsyonek ji Netewên Yekbûyî di guftugoya aştiyê de beşdar bibe. Di konferansa guftugoya aştiyê de wê Laos, Vietnam, Tayland û Endonezya jî beşdar bibin.

Fîşê abonetiye

- Salek
 Şeş Meh

Abonetiya salekê
120 Skr. 120 FF. 20 \$ 35 DM

Tarîx:

Nav û paşnav:

Navnîşan:

Welat:

Postgiro: 50 37 99-9 Sweden

Heqê abonetiya xwe li ser postgîroya jorê bişnin. Fotokopiya kvîtoya heqê abonetiye û fîşê jorin dagirin li ser adresa jêrin ji me re bişnin.

Adres: P.R S-172 06 Sundbyberg/Sweden